Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2011 жыл 24-чю ноябрь, орта кюн. № 225 (18896)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Тюбешиу

Сёз къошакъ онгла къурауну юсюнден баргъанды

КъМР-ни Президенти Арсен Каноков Россейни МЧС-ини Сев-ер-Кавказ регион арасыны, РФ-ни Президентини бийыл 17-чи октябрьден Указы бла къуллукъгъа салынгган начальниги Николай Литюк бла тюбешгенди. Ала республиканы табийгъат къийынлыкъ-лагъа къажау кюрешген ведомствосуну кючюн, ырысхы-техника онгларын айнытыуну вопросларын сюзгенди.

Николай Литюк Къабарты-Малкъарда болгъан кезиюнде Россейни МЧС-ини бизни республикада Баш управлениясында къыйын кезиуледе ишге башчылыкъ этиу араны жангы мекямына баргъанды эм энчи состав бла тюбешгенди. Ол кёрген затларына ыразы болгъанды эм ведомствону ырысхы-техника базасын айнытыргъа себеплик этерге сёз бергенди.

КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

Жыйылыу

Урунууну къоруулаугъа контроль кючленеди

Урунуу эм социальный айнытыу министерствода урунууну къоруулау жаны бла ведомствола аралы республикалы комиссияны жыйылыуу болгъанды. Анга отраслевой министерстволаны, ол санда Саулукъ сакълауну, Спортну, туризмни бла курортланы, Культураны, Транспортну, промышленностьну, связьны эмда информатизацияны министерволарыны келечилери къатышхандыла.

Автомобиль транспортну бла жол мюлкню предприятияларында халны эмда урунууну къоруулауну болумуну юсюнден автомобиль транспортда бла жол мюлкде ишлегенлени профсоюзларыны рескомуну председатели Головатенко Анна Васильевна доклад этгенди. Ол предприятиялада иги кесек иш этилгенин, ол санда автомобиль транспортда бла жол мюлкде эмда КъМР-ни Транспорт министерствосунда ишлегенлени профсоюзларыны рескомуну урунууну къоруулау жаны бла бирге ишлеген комиссисы къ-ралгъанын, андан сора да, урунуу болумла эмда аны къоруулау не халда болгъанларына жамауатны жанындан контроль этиу бардырылгъанын белгилегенди. Болсада бир-бир коллективледе законодательный эм башха мардалы право актланы излемлерине бузукълукъ этилген кезиуле боладыла, ишчи жерлени аттестациялау бардырылмагъанды.

Къурулуу эм архитектура министерствону келечиси Ёзденланы Исмайылны жашы Мурат «КъМР-де урунууну къоруулауну юсюнден» КъМР-ни законун толтруу къалай баргъанына юсюнден» доклад этгенди. Бу вопросланы тынгылы тамамлар ючюн, ведомствода отраслевой комиссия къуралгъанды эмда ишлейди, аны жыйылыулары хар квартал сайын бардырыладыла. Бийыл планда болгъан ишледен онючюсю тамамланнгандыла. Урунууну къоруулауну айлыгъы бардырылгъанды, анга отраслевой организацияладан жыйырмасы къатышхандыла.

Министерство къурулуш организациялада урунууну инспекциясы бла бирге производствода чып тюшюу бла байламлы ишлени тинтиуге къатышады. Келир жылда да «КъМР-де урунууну къоруулауну юсюнден» КъМР-ни законун толтруу жаны бла иш андан ары бардырыллыкъды. Бегиректа бу затлагъа эс буруллукъду: ишчи жерлени аттестациялаугъа, отраслевой организациялада урунууну къоруулауну болумун тинтиуге, семинарла-кенгешле бардырыугъа, производствода чып тюшюую азайтыугъа.

КъМР-де ишлери эмда иш усталыкълары бла байламлы чыкъгъан аууруланы юсюнден Роспотребнадзорну начальниги Валиев Шахид Октаевич айтханды. Бийылны тогъуз айыны ичинде иш усталыкълары бла байламлы биринчи кере жыйырма адам аууругъаны тохташдырылгъанды. Ишге ала туруп саулукъгъа хатасы болгъан болумлада урунгнланлы саулукъларына алгъадан окуына эмда кезиуден-кезиуге медицина къарау къуралгъанды эмда бардырылады. Жылны огъзан тогъуз айында профессионал аууруланы кёрюмдюсю 1,1 процент болгъанды.

Жыйылыуну ахырында КъМР-ни урунуу эм социальный айнытыу министрини заместители Голочалов Николай Сергеевич сёлешгенди. Ол этилген ишге иги багъа бергенди эмда урунууну къоруулау жаны бла ведомствола аралы комиссияны оноуун тийишли органлагъа жетдирирге кереклисин айтханды.

Кёп заманны тынгылы ишлеп келгени ючюн Головатенко Анна Васильевнаны Урунууну эм социальный айнытыуну министерсвосуну Сыйлы грамотасы бла саугъалагъандыла.

КъМР-ни Урунуу эм социальный айнытыу министерствосуну пресс-службасы.

Эл мюлк

Сюргю жерлени азайтмазгъа

Бийыл эл мюлк производство бла кюрешгенлеге болушлукъгъа деп жылны аягъына дери федеральный эм республикалы бюджетден 933,2 миллион сом бёлюнюрюкдю. Ол кёрюмдю озгъан жылныкъындан осал тюйюлдю. Аны юсюнден КъМР-ни Эл мюлк министерствосуну пресс-службасындан билдиргендиле.

Ара банкланы Къабарты-Малкъарда орналгъан бёлюмлеринден эл мюлк товар чыгъарыучула, битеу да алып айтханда, кредитлени озгъан жылдан эсе аслам алгъандыла. Ол санда къыралны жанындан гарантияла берилип алыннган кредитлени саны да ёсгенди.

Жер-жерли органланы иеликлеринде болгъан жерлени 68,7 проценти арендагъа берилгенди. Ол сюргюге жарарыкны 99 проценти болады. Жарсыугъа, чаллыкъ эм малла кютерик жерлени 31 проценти бийыл хайырланмай къалгъанды. Жылны аягъына дери арендагъа берилген жерледен район эм шахар округланы бюджетлерине 366 миллион сом тюшерикди, жер налогдан жыйылгъаны уа 270 миллион сом боллукъду.

Бюгюнлюкде эл мюлкде урунгнланы баш борчларындан бири - алгъын хайырланып тургъан ол санда сюргю, чаллыкъ эм мал кютер жерлени ёлчемлерин азайтмай сакълауду. Андан сора да, ол жерлени, артыкъда сюргюге жарарыкъларын, тозуратмай тутаргъа баш магъана бериледи.

Ол проблема бюгюнлюкде эл мюлкде урунгнланы къайгъы этдиреди. Нек дегенде арт жыйырма мелны ичинде эл мюлкде хайырланыргъа жарарыкъ жерлени битеу тюрлюлеринден 7574 гектаргъа азайгъанды. Аны бла бирге эл мюлк ишледе хайырланыргъа жарарыкъ сюргю эм кёпжыллыкъ битимлени ёсдюрген жерде да 33101 гектаргъа аз болгъандыла, чаллыкъ эм малла кютер жерде уа 25527 гектаргъа кёбейгендиле.

Жаланда бийыл окуына эл мюлкде хайырланыргъа жарарыкъ жерлени ёлчеми - 414, сюргюле - 1252, кёпжыллыкъ битимле ёсдюрген жерле - 4, малла кютген жерле 1206 гектаргъа азайгъандыла. Чаллыкъ жерле уа 2048 гектаргъа кёбейгендиле.

Х. АЗРЕТОВ.

КъМР-ни ПАРЛАМЕНТИНДЕ

Бюджет жамауатны къолайлыгъын ёсдюрюрге, экономиканы инновация амалла бла айнытыргъа бурулупду

КъМР-ни Парламентинде бу кюнледе бардырылгъан тынгылаулада республиканы 2012 жылгъа бюджетини проекти эмда 2013-2014 жыллагъа план кёрюмдюле сюзюлгендиле. Жыйылыуну спикер Чеченланы Ануар бардыргъанды.

Повесткагъа кёчерден алгъа ол республиканы экономикасын кризисден сора айнытырча битеу онгла болгъанларын, тутхучлу бюджет система къуралгъанын, бюджетни дефицити азайтыла баргъанын белгилегенди. Аны бла бирге документде белгиленнген бир-бир жумушлагъа бёлюнгген ахчагъа къошар онг болмазлыгъын чертгенди. Аны сылтауларын да ангылатханды. Келир жылдан башлап бир ненча полномочие федеральный арадан регионлагъа ётдюрюледиле.

Сёз ючюн, 228,5 миллион сом къоратылыучу ишле республиканы онооуна кёчюрюлгендиле. Асламы социальный тёлеуледи эмда адамланы иш бла жалчытыу жаны бла жумушладыла. «Болсада,- дегенди спикер,- Парламентни къарауна берилген проект республиканы социальный сферасын эм экономикасын айнытыуну стратегиялы планларына келишеди».

Ол дагъыда КъМР-ни Правительствосу муниципальный власть органла бла бирге бюджетден этиллик къораннчланы келишдиринген планын жарашдырсала иги боллугъун чертгенди. Жыйылыугъа къатышханланы ачыкъ сёлеширге, законопроектде кемчиликлени тура этерге чакыыргъанды.

Бюджетни сюзерден алгъа уа депутатла Къабарты-Малкъарны 2012 жылда социальный сферасын эм мюлкюн ёсдюрюню прогноз планы бла шагъыраймеленгендиле. КъМР-ни экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министри Мусукланы Алий ол республиканы 2010-2011 жыллада болуму, муниципальный власть органла берген шартла эсге алынып, Север-Кавказ федеральный округну эмда КъМР-ни айнытыуну стратегияларына кёре жарашдырылгъанын белгилегенди.

Министр келтирген шартлагъа кёре, келир жыл республиканы битеулю ич продукту 12,7 процентге ёсерикди эмда 113 миллиард сомгъа жетерикди. 2014 жылгъа дери уа ВРП-ни энтта 31 миллиард сомгъа кёбейтирге белгиленеди. Бу кезиуде промышленностьда, эл мюлкде чыгъарылгъан продукцияны 33 процентге ёсдюрюрге мурат этиледи.

Келир жыл республикада бир ненча уллу инвестиция проект жашауда бардыыллыкъдыла, ол санда «Этана» заводда таза полимерле, «Севкаврентген-Д» предприятияда шёндюгюлю рентген оборудование, Прохладныйни ремонт заводунда европалы стандартлагъа келишген автомобиль прицепле, Нальчикни къагыт жарашдырыучу фабрикасында картон чыгъарыу жаны бла производствола ачыллыкъдыла. «Битеу бу проектле федеральный арада сюзюлгенديле эмда алагъа къырал гарантияла берилликдиле», - дегенди министр.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Магъаналы тема

Айырыу кампанияны жууаплы кезиую

РФ-ни Къырал Думасыны алтынчы чакъырылыуына депутатланы айырыугъа хазырланыу ахырына жете турады. Ол жаны бла тамамланнган ишлени юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны секретары Атмырзаланы Ирина айтады.

Бек алгъа,-дегенди ол,- КъМР-ни Айырыу комиссиясыны членлерини дайым да кёз-кулакъ болуп турулары бла «Тетраграф» ООО-да 4-чю декабрьде бардырыллыкъ къол кётюрюулеге 531 миллиард айыры биоллетень хазыр этилгенин белгилерге сюеме. 18-чи ноябрьде ала республиканы Айырыу комиссиягъа берилгендиле, бусагъатда уа жер-жерли айырыу комиссиялагъа юлешине турадыла.

Андан сора да,356 участка айырыу комиссия къуралгъанды. Айырыучуланы тизмесине жангыдан къарап,анда терсни тюзетиу жаны бла кёп иш тамамларгъа тюшерикди. Сюйген адам, кесини участогуна келип, тизмеде аны тукъуму болгъанын бла къалгъанын, аны юсюнден башха шартла да къалай жазылгъанларын кёрюрге боллукъду. Айырыу эркинлиги болгъанланы хар бири да аны юсюнден терс шартла жазылгъанларыны юсюнден участка комиссиягъа билдирирге, айырыучуланы тизмелерине тюшмегенлерин кёргенле уа аланы ары кёошууну юсюнден заявление жазагъа эркиндиле. Ол жазылгъандан сора 24 сагъатны ичинде, къол кётюрюуле бардырылгъан кюн а эки сагъатны ичинде, алай къол кётюрюуле бошалырдан алгъа участка айырыу комиссия заявлениянда жазылгъан шартлагъа, анга берилген документлеге къаргъа, ала тюз болгъанларын бла къалгъанларын тохташдырыргъа, жангылыч бар эсе, аны кетерирге, жокъ эсе уа, заявлениянны къабыл кёрмеуню юсюнден аны сылтауларын да кёргюзтюп оноу этерге, ол онооуну къол эмда мухур салыннган копиясын да берирге борчлуду.

Айырыучула аллай эркинликлери болгъанларын унутмаз ючюн, алагъа участока келигиз деп эки чакъырыу къагъыт жибериледи. Биринчисинде анга айырыучуланы тизмесинде кесигизни юсюнден шартлагъа къарап, тюз болгъанларына тюшюнюгюз,деп айтылады. Алай болмаса, адам айырыула бардырылгъан кюн тизмеде кесини тукъумун кёрмей къалыргъа неда анга айырыу участканы тийресинде жашамагъанланы тукъумлары жазылгъанларын кёрюп къояргъа да боллукъду. Биз айырыучуладан бек тилейбиз тизмени тюз жарашдырылыуна тири къатышырларын.

Экинчи чакъырыуда айырыу участка къалайда болгъаны, айырыу комиссияны телефон номерлери, ахыр консультацияланы кимле берликлерин, айырыуланы кюнюнде комиссияны членлерин къол кётюрюр ючюн, юйге къалай чакъырыргъа боллугъу эсгертиледи. Былайда эсгизни бир затха бурургъа сюеме: айырыу участкадан тышында къол кётюрюрге сюйгенле аны юсюнден айырыу участка комиссиягъа 2011 жылда 4-чю декабрьде 14 сагъатдан кеч къалмай, башхача айтханда, къол кётюрюуле бошалырдан алты сагъат алгъа заявление жазып билдирирге керекдиле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Байламлыкъла

Тирилиуню ийнандыргъан шартлары

КъМР-ни Экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министерствосуну пресс-службасындан билдиргенлерине кёре, юсюбюздеги жылны биринчи эм ючюнчю кварталларында республиканы тыш къырала бла сатыу-алыу жюрютген организациялары 114,44 миллион долдар багъасы иш этгендиле. Ол кёрюмдю озгъан жыл бла тенглешдиргенде 104, 64 процентни тутады.

Север-Кавказ федеральный округда Къабарты-Малкъарны аллай жумушла тамамлауда ёлчеми 5,28 процент болады. Ол быттырдан эсе 1,5 процентге кёпдю. Экспорт-импорт операцияланы битеу да 154 биригиу бардыргъанды, ол санда 106-сы юридический лицоладыла. Орта эсеп бла алып айтханда, бир предприятие неда энчи адам 0, 74 миллион доллар багъасы иш тамамлагъанды.

Тыш къырала бла сатыу-алыу ишле асламысында узакъда орналгъан государствола бла бардырылгъандыла. Башхача айтханда, Италия бла - 40,67, Германия бла - 22,7, Кыятай бла - 7,9 эм Бирикген Араб Эмиратла бла 6,93 миллион доллар багъасы иш этилгенди.

Экспортха республикадан химия продукция аслам халда барады. Битеу да тогъуз айны ичине 5,9 миллион доллар багъасы товар затылгъанды. Ол саулайда экспортха баргъанны 42, 12 процентин тутады. Озгъан жылны кёрюмдюсю бла тенглешдиргенде ол 54,13 процент болады. Затылгъан товарланы ичинде асламысында сапын эм кёп тюрлю жерледе хайырланнган химия керекле барлады. Аланы кёбюсюнде Эмиратла затып аладыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыу-2012

Керекли ишни болжалгъа салмагъыз!

Хурметли жамауат!

2012 жылны биринчи жарымына «Заман» газетге жазылыу андан ары бардырылады. Бу магъаналы, керекли ишни болжалгъа салмагъыз. Бюгюн окъуна почта бёлюмюгюзге атланыгъыз. Заманында тындырылгъан жумуш тынгылы да, огъурлу да болур, деп бош айтмайдыла халкъыбызда.

«Заман» газетни редколлегиясы.

Бизни индексибиз - 51532

Жангылыкъла

Намыслау

Чемпионну алгъышлагъандыла

Экинчи Чегем элни Маданият юйюнде кикбоксингден дунияны чемпиону Астемир Борсовну болдургъан жетишимлери бла алгъышлагъандыла. Анга ыспас сёзлерин КъМР-ни спорт, туризм эм курортла министри Аслан Афаунов, Борсовланы тукъумларыны келечилери, Чегем районну жер-жерли администрацияларыны башчысы Руслан Баков, республиканы Парламентини депутаты Каншоби Ахохов айтхандыла. Тюбешиую кезиуюнде, Рената Бесланеева, Артур Борсов, Руслан эм Валерия Пековла, Мурат Гергов эм башхала да къатышып, концерт программа да болгъанды.

КъМР-ни Спорт, туризм эм курортла министерствосуну пресс-службасы.

Жетишим

Беш тюбешиуде да таукел хорлагъанды

Санкт-Петербургда студентлени эм тыш къыраллы спортсменлени араларында грек-рим тутушуудан Россейни биринчилиги болгъанды. Анда бизни жерлешибиз Боташланы Элдар ахшы жетишимле кёргюзтгенди. Ол алгъа Элбрус районну олимпиада резервби сабий-жашы тёлю спорт школунда окъуганды, бусагъатда уа шимал ара шахарыбызны П.Ф. Лесгафтны атын жюртюген Физкультураны къырал академиясыны студентиди.

74 килограмм ауурлукъ категорияда сермеше, Элдар, беш тюбешиуде таукел хорлап, биринчи жерни алгъанды. Аны тренери Этезланы Хусейин билдиргенгге кёре, гёжеф Росейни жыйымдыкъ командасына киреди. Энди ол Иван Поддубныйни хурметине жораланнган «А» классды халкъла аралы турнирге хазырланып башларыкъды. Анга кёп къыралладан эм ючлю спортсменле къатышхаларыны ючюн дунияны официальный болмагъан чемпионаты да дейдиле.

А.ТЕМИРОВ.

Экология

Къудуретни сакълаугъа - энчи эс

КъМР-ни Табийгъат байлыкъла эмда экология министерствосуну пресс-службасындан билдиргенлерине кёре, юсюбюздеги жылда ребпубликада къудуретни сакълау жаны бла иги кесек иш тамамланнганды. Жаз башында къарла, бузла эриген кезиуде эллеге эм мюлклеге заран тюшмезча шарт мадарла этилгендиле. Бу ишлеге тюрлю-тюрлю бюджетледен 245,16 миллион сом къоратылгъанды.

Федеральный эм республикалы инвестиция программаланы чеклеринде уллу суланы жагъаларын къорууларгъа федеральный эм республикалы бюджетден ырысхы бёлюннгенди. Андан сора да, табийгъат байлыкъланы минерал-сырьевой базасыны геология жаны бла тинтирге эм ишлени бардырыргъа федеральный бюджетден жылны аягъына дери 102,1 миллион сом бёлюнюрюкдю.

Къабыл этилген Агъач планнга кёре, агъачланы сакълаугъа эм жангыдан ёсдюрюуге уллу эс урулады. Бюгюнлюкге ол жаны бла борчла салыннгандыла, жер-жерледе къаллай бир иш этиллиги белгиленнгенди. Жылны аягъына дери агъач жаныуарланы сакълау жаны бла ишле бардырыллыкъдыла. Уугъа жюрюгенлеге деп къабыл этилген законнга бузукълукъ этгенлени ачыкълаугъа уллу эс буруллукъду. Дагъыда суулада болгъан ырысхыны кёбейтирге эм тап хайырланырча онгла къураргъа баш магъана берилликди.

Бизни корр.

Энергетика

ГЭС-ни къурулушу барады

Черек районну Зарагиж элинде кючлюлюгю 28,8 мегаватт болгъан ГЭС-ни къурулушу биогюнлюкде жетишимли барады. Аны юсюнден районну администрациясыны пресс-службасындан билдиргендиле. Бу объектни «Рус-Гидро» акционер общество кесини инвестиция программасына къошханды эм анга жетерча деп бир ырысхы бёлгенди.

Къурулуш ишлени Мечиланы Батырны башчылыгъында чекленнген жууаплылыгъы болгъан Элбрусну тау – къурулуш компаниясы бардырады. Шёндю станциягъа келген илипинни къурулуу барады, анда эки жыйырмагъа жууукъ тюрлю-тюрлю техника барды эм 250 адам урунады. Ишле Черек эм Урван районну жерлеринде бардырыладыла.

Салына тургъан объект гитче станцияланы къауумуна киреди эм анга Аушигер ГЭС-ни илипининде чыкъгъан суну хайырланыргъа мурат этедиле. Къурулуш ишле 2013 жылны ортасына боллаллыкъдыла.

Бизни корр.

Предпринимательство

Иги бизнес проектлени сайлайдыла

Бийыл Элбрус районда 105 жангы предприниматель эм жыйырма да предприятие бла организация регистрация этгенديле. Аладан 54-сю энчи фермер мюлклени иелерича белгилегенديле кеслерин. Ала тууар малланы ёсдюрюу бла кюрешедиле.

Бюгюнлюкде мында энчи предпринимательлени саны 839-гъа, предприятияланы бла организацияланы уа 355-ге жетгенди. Орта эм гитче бизнес бла кюрешгенлени ишлеринден жер-жерли бюджетге жылны юч кварталында 4 миллион 420 минг сом багъасы налог тюшгенди.

Шёндю уа жыл санлары отузгъа жетмеген предпринимательлени араларында бек иги бизнес-проектни конкурсуна сайлау бардырылады. Алай бла 15 проект КъМР-ни Экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министерствосунда къуралгъан комиссияны къарауруна берилгенди.

Анатолий ТАЛАЕВ.

Бизни номерибиз - биринчи 2 бет

Тамблагъы кюнню къайгъысын кёре 3 бет

Къарындашлыкъ 3-4 бетле

Кёзлеге багъыуну хайырлы амаллары 4 бет

Бюджет жамауатны къолайлыгъын ёсдюрюрге, экономиканы инновация амалла бла айнытыргъа бурулунду

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеи.

Бу кезиуде эл мюлкню айнытыгъу энчи мадарлары этилликдиле. Битеу да бирге 28 миллиард som багъасы продукция чыгъарыргъа белгиленеди. Отрасльда уллу инвестиция проектле бардыла, сёз ючюн, «Агроком» предприятие 100 гектар жерде теплицала ишлетирикди, Прохладна районда «Приэльбрусье» АПК 4,8 минг саулугъан ийнек кечинирча ферма къурарыкъды. Мусукланы Алий билдиргенча, социальный тёлеуле 1,8 кереге ёсдюрюлюкдюле. «Бу кезиуде адамланы къолайлыкълары игиленириги белгилененди», - дегенди.

Прогноз планны сюзе, КъМР-ни Парламентини Председателини орунбасары Натби Бозиев налогланы асламын акцизледен жыяргъа белгиленгенин чертип, болсада быйыл ичги чыгъаргъан предприятияла налогла тёлемегенлери ючюн 2011 жылны бюджетини файдаларына тюрлениуле кийирирге тюшгенин эсгертденди. «Налогла нек кийилмагъанын тинтгенмисиз? Бюгюнлюкде араксы, спирт чыгъаргъан ненча завод ишлейди, аланы барысыны да лицензиялары бармыды? Биягъы биз прогнозо салып, оа а толтурулмаса, да сора не магъана аны къабыл этгенден?» - дегенди.

Докладчы билдиргеннге кёре, бюгонлюкде республикада ичги затла чыгъаргъан 26 завод барды. Прогноз план да ала келсери берген шартлагъа кёре къурарлыгъанды.

КъМР-ни 2012 жылгъа бла финанс документи къалай жаращдырылгъанына юсюнден а финансла министр Азрет Бишенов билдиргенди. Ол айтханыча, бюджетде социальный жумушланы толтруургъа, республиканы экономикасын инновация амаллагъа кёре айнытыргъа башмагъана бериледи. Бюджет инфляцияны ёлчеми эсге алынып жаращдырылгъанды.

Алай бла 2012 жылда республиканы бюджетини файдалары 20,472 миллиард som, къоранчла уа 21,256 миллиард som тенгли бир боллукъдуда. «Бюджет 784 миллион som дефицит бла къуралады. Болсада 2013-2014 жыллада уа дефицитни кетерип, къоранчла бла файдала тенг этилликдиле», - дегенди министр.

Келир жылны бюджетини ачхасы 65 процентни социальный сферагъа бёлюнюрюкдю, битеу да бирге 3,1 миллиард som къоратыллыкъды. Социальный тёлеулени ёлчеми 1,5 кереге ёсерикди, андан сора да, студентлени стипендиялары, бюджетниклени айлыкъ хакълары да кёбейтилликдиле. Дагъыда районланы бла эллени бюджетлерине мындан ары да тутхучлулукъ этилгенлей турлукъду, деп чертгенди Азрет Бишенов.

Министр республиканы программаланы уллу къаумун 2013 жылгъа кёчюрюгъе неда ишлерин ахырда тохтатырга тюшеригин да билдиргенди. «Битеу да бирге республиканы программаланы жашауда бардырыргъа 7,9 миллиард som керекди. Алай бюджетде уа аланда 400 миллион som барды, аны ючюн программаланы жангыдан къарап,аланы айырыргъа тийишлиди», - дегенди.

Министрге соруула кёп эдиле. Спикерни биринчи орунбасары Руслан Жанимов магъаналы программаланы ахча ахырда бёлюнмегенин эсгертгенди. «Наркоманияны, терроризмни, экстремизми профилактикасы бла байламлы проограммаланы да тохтатыргъамы тюшерикди? Алай болса, жаш тёлюню юйретиу ишге уллу чырмау этиликди», - дегенди.

Спикерни орунбасары Татьяна Саенко уа министр социальный жумушлагъа бюджетде ачханы 64 процентни къоратыллыкъды дегенине эс бургъанды. «Алай КъМР-ни Контроль-эсеплеучю палатасында болгъан шартлагъа кёре уа, ол 59 процентге жетеди, келир юч жылны ичинде уа социальный магъаналы жумушлагъа бёлюнгген ачханы энтта азайтыргъа белгиленеди», - дегенди.

Чеченланы Ануар «Парламент газетде» социальный жумушлагъа къаллай субвенцияла берилгенлери жазылгъанларын билдиргенди. «Биз аланы хайырланабызмы?»- деп соргъанды. Азрет Бишенов битеу да бирге келир жыл 1,3 миллиард som субвенция халда алынырыгъын, аны кёбюсю «Этана» заводну ишлетиуге къоратыллыгъын билдиргенди.

Парламентни Спорт, курортла эм туризм жаны бла комитетини члени Войтов а РФ-ни жыйымдыкъ командасына кирген спортчулагъа, бийик жетишимле кёргюзтенлеге, аланы тренерлерине КъМР-ни Правительствосуну бегимине тийишлиликде стипендияла тёленирге керек болгъанын эсгертип, бу иш къалай тамамлыныгъын билирге сюйгенди. Андан сора да, «Кавказ юонланы» Нальчикде бардыргъа, Лондонда Олимпиада юонлагъа спортчуларыбызны жиберирге, туризмни бла альпинизмни айнытыугъа да къоранчла этерге тюшерикди. «Битеу да бирге бу жумушлагъа 66 миллион som керекди, ол проектде бармыды?» - деп соргъанды. «Ахча барды. Алай министерство кесини кереклерине азыракъ къоранчла этсе, ими боллукъ эди», - дегенди.

Чеченланы Ануар, сёзге кючюла, Парламент, кесини къоранчларын аязайтып, быйыл 20 миллион som аягъанын билдиргенди. «Министерствода да бизден юлгю алырла деп ышанама», - дегенди ол.

Жыйылыуда дагъыда Парламентни Бюджет, налог эм финансла жаны бла комитетини председатели, КъМР-ни Контроль-эсеплеучю палатасыны башчысыны орунбасары, КъМР-де Федеральный налог службаны таматасыны экинчиси да сёлешгенди. Канашоуби Ахохов, сёз ючюн ,бюджетге кёп эсгертиуле этилгенлерин белгилегенди. Ол себеплен проект комитетни жыйылыуында энтта сюзюлюкдю. Ол келир жылдан жол фонд къуралларгъан эсгертип, аны файдаларыны бла къоранчларыны сметасын жаращдырыргъа кереклисин да айтханды.

Михаил Афашагов бюджет законлагъа эм Бюджет кодексге келишгенин чертгенди. Алай бир ненча эсгертиу да этгенди. Налогланы жыйгъанда, алгъын жылладан къала келген борчла эсге алынмагъанларын белгилегенди. Дагъыда ол толтруучу власть органланы структуралары бла ала этген къоранчла да келишдирилмегендиле, деген-ди.

Сарбашланы Светлана налог жыйыуну структурасы тюрленгенин айтханды. Алгъын акцизледен тюшген ахча барысындан да кёп болгъан эсе, энди уа араксы чыгъарыу бла байламлы законла тюрленгенлери себепли файдала 7 пунктха азайтыладыла. Тёленмей къалгъан борчланы юслеринде кесини оюмун ачыкълай, Светлана Магомедова аны бюджетге къошмазгъа чакъыргъанды. «Бюгюнлюкде бир-бир борчланы ахырда кетерирге кереклисини юсюнден закон къабыл этилгенди. Андан эсе, налог тёлеучюлени базасын тийишли халгъа келтирсек хайырлы болур. Бюгюнлюкде анда келишмеулюкле бардыла», - дегенди.

Жыйылыуда башха вопросла да сюзюлгенди, ол тийишли эсгертиуле къабыл этиу бла бошалгъанды. Кенгеше депутатла, Правительствону членлери, жууаплы ведомстволаны келечилери къатышхандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ЖАМАУАТ ОРГАНИЗАЦИЯЛАДА

Уллайгъанла тюзлюкню эм къайгъырыулукъну излейдиле

Нальчик шахарны пенсиячыларыны союзуну советини кезиулю жыйылыуу болгъанды. Анда шахарны Искож тийресиндеги «Молодёжный» микрорайонда биригиуню биринчи организациясыны председатели Галина Пак болум бла шагъырей этгенди. Ол уллайгъан адамланы жашаулары бирле айтып билмейди, ала бла ишлегенли тогъуз жылдан атлагъанды.

Союзгъа 876 адам киреди, аладан 567-си искожчула болгъанларын билдирип, Галина Пак жамауат организацияны ишине тири къатышуланы атларын махтау бла айтханды. «Жарсыгъула, пенсиячыланы бир къауму союзну магъанасын англамайдыла, ол не жумуша тамамлагъанын билмейдиле. Биз а ала бла дайым да тюбешебиз, ушакъ этебиз, алагъа керекли законланы англатабыз, ол жаны бла специалистлени хакъсыз консультациялары къурайбиз»,-дегенди.

Анга шагъатха ол союзгъа киргенлеге памяткала юлешиннгенлерин да айтханды. Алада саулукъ сакълауну академиясы, сейирлерине кёре тюбешиуле, дагъыда тюрлю-тюрлю юридический консультацияла алыр ючюн, кьайры барыргъа керек болгъанына юсюнден билдириледи.

Организациягъа ахча болушлукъ тилеп да келгенле бардыла, жарсыугъа, жамауат аны алай этерге онгу жокъду. «Газгъа, суугъа, электрокючге да хакъны заманында тёлеялмай, борчлары уллу болгъанла кёпдюе. Барысына да болушалмасакъ да, бир-бирлерине мадарла этерге кюрешебиз»,-дегенди.

Докладчы пенсиячыла бла ишге чырмау этген сыйтауланы да келтиргенди. Жангъыз къалгъан къартланы алдаргъа сюйген хыйлачыла бардыла. «Ахча бла да жалчытырыкъма, кесингге да къарарыкъма»,-дел,фатарларын къолгъа этерге сюйгенле тюбейдиле. Къартла уа, аллайладан къоркъуп, эшиклерин бир кишиге дайым да толтуруп тургъаны ючюн ыразылыгъын билдиргенди.

Районда болумну юсюнден да айтмай болалмагъанды докладчы. Мында жаш адамлагъа деп бир тюрлю спорт комплекс, культура ара жокъдуда. Алгъын бу тийреде паркчыкъда уллу, гитче да болгъанды. Энди кафе ишленнгенли аллай онг жокъду. «Родина» кинотеатры аллында право низамгъа бузукълукъ этилген кезиуле да кёп болуучудуда.

Галина Ивановна жыйылгъанланы сорууларына да жууапла бергенди. «Пенсиячыла 4-чю декабрьде къол кётюрюргъе барыргъа хазырмыдыла?» -деп соргъаннга аны айтханы былай болгъанды: «Мен билгенликден, къол кётюрюргъе кёпле барлыкъдыла. Алай уллайгъаналгъа берилиучю льготный проездной билетени тыйгъанларыны сыптауун да кёпле этедиле».

Жыйылыуну ахырында союзну членлери белгиленнген борчланы тамамлау жаны бла бегим къабыл этгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алгъанды.

Айырыу кампанияны жууаплы кезиую

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеи.

КъМР-ни Айырыу комиссиясыны Интернет-сайтында «Кесингги айырыу участкангы тап» деген жумуш да тамамланганын эсгертирге сюеме. Аны ючюн энчи кабинетде эсепге алынырга эмда жашагъан жеригизни адресин жазаргъа керексиз. Ол заманда айырыучу участкасыны номерини, адресини юсюнден да билликди.

-Айырыучуланы дагъыда не жангылыкъла сакълайдыла?

-Биринчиси, айырыу участкалада къол кётюргенлени саны техника амал бла саналлыкъды. Анга деп бюллетеньлени санагъан комплексле эмда электрон амал бла къол кётюрюню комплекслери сайыннгандыла. Алай бизни республикада жаланда электрон амал бла къол кётюрюню комплекслери хайырланыллыкъдыла. Бусагъатда ала орнатыла турадыла. Аллай комплексле 18 участкада салынырыкъдыла-тёртюню Нальчикде, Бахсан,Прохладный, Майский, Чегем шахарлада, Исламей, Этоко, Анзорей, Учебное, Белоглинское, Ново-Хамидие,Штхала, Псыкод, Къара-Суу эмда Лашкута элледе да биришер.

Ол участкаланы хар биринде айырыуланы ююнюде айырыучулагъа къол кётюрюню электрон амалларына юйретген консультантла ишлерикдиле. Аны юсюнден ангылатыула дагъыда участкаланы энчи стендлерине тагъыллыкъдыла.

КъМР-ни Айырыу комиссиясы РФ-де жашап тургъанлай, регистрациялары уа болмагъан айырыучула къол кётюрюргъе боллукъ айырыу участкаланы да тохташдыргъанды. Ала тёрт боладыла- Бахсанда 35-чи номерли,Нальчикде 162-чи номерли,Прохладныйде 239-чу номерли,Нарткъалада 294-чю номерли участкала.

-Ара айырыу комиссияны башчысы Владимир Чуров,Нальчикде быйыл июньда бардырылгъан кенгешде сёлеше, сакъятланы, къыяулу адамланы айырыу эркинликлери толтуурларына энчи эс бурургъа кереклисин айтханды. Граждданланы ол къаумуна уа къол кётюрюуле къалай къураллыкъдыла?

-Бек алгъа, мен башында айтып келгенимча, ала тийишли участка комиссиягъа билдирип, айырыу участкадан тышында да къол кётюрюрге боллукъдуда. Алай ол жумушну айырыу участкаларында тамамларгъа да онг берилликди. Кёзлери ими кёрмегенлеге къаллай онгла берилгенлерини юсюнден КъМР-ни Айырыу комиссиясыны сайтында (**www.kabardin-balkar. izbirkom. ru**) «Ресурс для слабовидящих пользователей» деген бёлюмде тынгылы хапар айтылады.

-Айырыула бардырылгъан кюнде, сёз ючюн, больницада неда санаторийде болгъанла уа къалай къол кётюрлюкдюле?

-Болжаллы халда башха жерде тургъан айырыучула открепительный удостоверениялары бла тургъан жерлеринде, сёз ючюн, больницада неда санаторийде къуралгъан айырыу участкалада къол кётюреди. Ала открепительный удостоверениясла алалмагъан эселе уа, тургъан жерлеринде участка айырыу комиссиягъа къол кётюрюуле бардырыдан юч кюн алгъа заявление жазыл, аланы айырыучуланы тизмесине къошарларын тилерге боллукъдуда.

Айырыучу больницагъа ма ол болжаллан сора тюшген эсе уа, жаланда открепительный удостоверениясы бла къол кётюрюргъе эркинди. Больницада неда санаторийде айырыу участка жокъ эсе уа, анда тургъанла битеулю айырыу участкада къол кётюредиле. Ол заманда айырыу участкадан тышында къол кётюрюню жоруклъары хайырланыладыла.

Бизни номерибиз - биринчи

«Справедливая Россия» политика партияны
РФ-ни Къырал Думасына айырыула аллы программасы

4-чю декабрьде къыралы-бызны законла жаращдырыучу баш органына – РФ-ни Федерация Жыйылыууну Къырал Думасына депутатла айырылллыкъдыла. Ол а, хар бирибиз да къол кётюрюп, къыралыбызы келир беш жылны ичинде къайсы жол бла барлыгъын сайлау этерге тийишли заманды.

«Справедливая Россия» политика партия айырыулагъа къаллай программа бла баргъаныны, анда болгъан предложениялары, башха партияладан айырмалылыгъыны юслеринден РФ-ни Федерация Жыйылыууну Къырал Думасына депутатха кандидат, «Справедливая Россия» партияны Къабарты-Малкъарда регион бёлюмюню бюросуну секретары Муаед Дадов айтады:

- Бизни битеу предложенияларыбыз да партияны айырыула аллы программасына къошулгъандыла, аны бла къыралны хар гражданини да шагъырейленирге эркинди. Бюгюн бизни къыралыбыз жашау магъаналы сайлау этерге керекди. Россей жалынчакъсыз, алгъа баргъан къыралмы боллукъду неда айныгъан къыралланы сырьевой бёлюмю болупму къаллыкъбыз? Аны биз сайлаукъбыз. Битеудуния финанс кризис жыйыма жыл мындан алгъа Россей капитализмни жолун сайлагъаны терс болгъанын кёргюзтгенди. Аны ючюн экономикагъа башчылыкъ этиуде социалист модельге излем ёсгенине да сейир этмезчады, ол тенгликни, тутхучлулукъны жалчытады. Социализмни мурдорун къурагъан жоруклъа аны экономика кризислеге тутхучлу этеди, узакъ болжалгъа план салыргъа, жамауат байлыкъны юлешгенден тюзлюкню сакъларгъа, хар адамгъа да магъаналы зм тийишли, тап къуралгъан жашау этерге онг береди.

Бизни партия оюн этгенден, Россейде, жангы амалланы хайырланып, социалист къыралны жангырытргъа заман келгенди. Бизни программабызда жангы социализмни къурарга баш магъана бериледи – XXI ёмюрню социализмин. Жамауатда тюзлюк башчылыкъ этген, хар кимге да къоркъуусуз, Россейни тарыхыны энчилигине, къыралны халкъларыны адет-тёрелерине, Совет къыралны ичи сынамларына таяннган социализмни.

Программабызны башхаладан энчилигини юсюнден айтханда уа, либерал эм онг ызны тутхан политика партияла бла бизни рынокга кёз къарамыбыз келишмейди. Биз бек алгъа хар адамны да, хар гражданинни да сейирлерине, излемлерине баш магъана берилсе сюеби. Къыралда битеу праволу, экономика системала гражданини сейирлерине къуллукъ этерге керекдиле. Рынок экономика анга чырмау эте эсе уа, аны кетерирге тийишлиди.

Хар адамны, гражданини проблемаларына баш магъана берганибиз бла айырмалыбыз сол ызны тутхан партиялада. Ала уа къырал-бюрократия системаны хатасынан чачыйгъан эди Совет союз да. «СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ» экономикада, жамауат жашауда да тюз ишлеген, ачыкъ конкуренция жанлыды. Ол а тюзлюкню магъаналы бёлюмюдю. Бизни «жангы социализмибиз» - социальный магъаналы рынок экономикады.

«Жангы социализм» хар адамгъа да къаллай хайыр кетирликди? Ол социальный магъаналы тири политикады, Россейни гражданинине битеу социальный гарантияла берген политика. Биринчиден, айлыкъ хакъны бек аз ёлчеми эм пенсияла закон бла тохташдырылгъан жашау этерге жетерик стандартладан аз болмазгъа керекдиле. Стандартлагъа уа къуруда аш-азыкъ эм жашауда бек керекли затла угъай, жашау журтну тап халда тутарча къоранчла, билим бериуге, культурагъа, саулугъына багъаргъа, солуу заманын къурагъа жетерча ахча да къошулургъа керекдиле.

Бюджет организациялада ишлегенлени айлыкълары да къырал чиновниклени хакъларындан аз болмазгъа тийишлиди. Къыралда жашау этерге жетмезлик хакъ болмазгъа керекди. Экинчиден а, адамланы социальный жашау журтла алырча эркинликлерин къырал толтурургъа борчлуду, ол санда узакъ болжалгъа созулгъан, процентсиз къырал кредитле берилирге боллукъдуда. Ол а биютонда жаш юйюрлеге магъаналыды: хар сабий туугъандан сора жаш юйюрню борчуну бир кесеги кетериле барып, ол ахырда жокъ этилирге низам къуралырын излейбиз!

Къырал электроэнергия, газ, пассажирлени темир жол эм самолёт бла жюрютюуге тарифлени азайтыргъа, коммунальный жумушла ючюн, социальный магъаналы аш-азыкъ затланы багъаларыны ёсюулерин контрольгъа алырга борчлуду. Биз оюм этгенден, кёп сабийли юйюрлеге да айлыкъ хакъ тёленирге керекди – сабийге пособие айлыкъ хакъны ёлчеминде берилирге керекди. Хар россейли баланы уа ясли эмда сабий сад бла жалчытыргъа тийишлиди.

«СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ» партияны программасында энчи магъана пенсияланы юсюнден законлагъа бериледи. Бюгюнлюкде пенсия – ол къартлыкъгъа пособияды. Пенсиячыланы жартысындан кёбюсюню пенсиялары жашау этерге жетерик ахчаны ёлчеминден азды. Биринчиден, чиновниклеге пенсия тёлеуню энчи низамын кетирирге керекди. Пенсиланы санагъанда, хар адамгъа да тенг кёзден къаралырын, ол потребленияны социальный стандартындан аз болмазын излейбиз. Пенсияланы саны айлыкъ хакъны 60 процентни тенгли бир болурун сюеби.

«СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ» подоходный налогну санагъанда, прогрессивный низамны кийирилирин излейди. Хар ким да 13 процент тёлегенлери тюз тюйилдю. Байлыкъгъа налог кийирилирге борчлуду. Яхталагъа, самолётлагъа, багъалы машиналагъа, омакъ юйлеге да налог салыныргъа керекди, аланы багъаларыны 5 процентни тенгли бир ёлчемдле.

Миллетни саулугъун сакълау социальный къыралны баш магъаналы борчуду. «СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ» хакъсыз эм качестволу саулукъ сакълауну жангыртыру жанлыды. Бийик технологияны медицина жумушлагъа квоталаны кетирирге тийишлиди. Къырал эм муниципальный саулукъ сакълау учреждениялагъа хакъ алып ишлерге эркинлик берилмезге керекди. Борчлу халда медицина страхованияны къырал системасындан ачханы асламын жутхан энчи иели страховой компанияланы кетирирге керекди. Къыралыбызны хар гражданини да, аны хакъына, социальный даражасына, жашаулар жерине да къарамай, качестволу медицина болушлукъну хайырланырга онгу болургъа тийишлиди.

Биз оюм этгенден, профессионал билим берген окъуу юйлеге киргенде, бир къырал экзаменни хар ким да борчлу халда берирге керекмейдиле. Билим бериуге эм илмугъа къоранча уа битеулю ич продуктну (ВВП) 7 процентни тенгли бир болургъа керекди. Ол санда жаш специалистлени, педагогланы социальный жашау журтла бла жалчытыу жаны бла къырал программа болургъа керекди. Хар ким да школгъа дери, орта эм бийик билимни хакъсыз алырга эркиндиле.

Россейни миллет къорхъуусузлугъуна коррупция себеклик этеди. Коррупциягъа къажау законладан бири да проблеманы уллулугъуна келишмейдиле. «СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ» коррупциягъа къажау тюз ишлеген законну жаращдырыргъа кереклисин айтады. Улутхачыланы къыралны сатхычлагъа тенг этерге керекди. Коррупция иш этгенлени эм аланы юйюрлерин жууапха тартханда, мюлклерин къыралгъа сыйырыргъа тийишлиди. Къырал власть органланы келечилери, чиновниклеге да кеслерини борчларын толтургъанда (неда ахырда жукъ да этмегенлери ючюн), къыралгъа заран салгъан эселе, алагъа тазир салыргъа керекди.

«СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ» партия ёсюп келген эм биогюнлюкде жашагъан тёлюени алларында кесини жууаплылыгъын ангылайды. Бизни шарт программабызы барды, ол а россейли жамауатны бирикдирип, биогюнлюкде жамауатда болгъан сансызлыкъны, тюнгюлюулюкню кетирип, Россейде тюзлюкню излеген, прогрессивный обществону къурарыкъды.

«СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ» - айырыу бюллетеньледе биринчи номер бла барады. Сиз социальный жууаплы къырал, тамблагъы кюнгге ишанылулукъ болурун сюе эсегиз, «СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ» ючюн къол кётюрюгюз.

Басмагъа **АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима** хазырлагъанды.

«Россей Федерацияны Федерация Жыйылыууну Къырал Думасыны депутатларын айырыуну юсюнден» 2005 жылда 18-чи майда чыгъарылгъан 51 ФЗ номерли Федеральный законну 59-чу статьясны 1-чи кесегине тийишлиликде хакъсыз басмаланады.

Тирилуню ийнандыргъан шартлары

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеи.

Республикада товар жюрютюуде экспортха багъланны саны 12, 33 процентди эм узакъ тыш къыраллагъа сатылгъанланы ёлчеми 9,72 миллион долларгъа жетгенди. Тышына сатылгъан товарланы ичинде аш-азыкъ эм эл мюлк сырьё да барды. Аланы кёбюсюнде Азербайджан, Узбекистан, Южная Осетия, Абхазия, Израиль эм Иран аладыла. Битеу да алгъай продукция 3, 45 миллион доллар багъасы сатылгъанды. Темир эм анда этилген затла экспорт товарланы ёлчеминде 10,54 процентни тутадыла эм Эмиратлагъа, Узбекистаннга, Украинагъа эм Монголиягъа саулайда 1,49 миллион доллар багъасы товар ашырылгъанды.

Машинала ишлеучю экспорт продукцияны ёлчеми 2,28 процент болгъанды эм 1,10 миллион долларгъа жетгенди. Ол продукция аламысында Азербайджаннга, Украинагъа, Юг Осетиягъа эм Польшагъа сатылгъанды. Тюрлю-тюрлю товарладан экспортха 2, 01миллион доллар багъасы жиберилгенди. Ол битеу да тышына кетген продукцияны ёлчеминде 14, 25 процентни тутады. Башда сагъынылгъан товарланы санына мебель, ууакъ-тюек керекле, таштан эм гипсден этилген изделияла кёбюсюнде Германиягъа, Голландиягъа, Чехиягъа, Эмиратлагъа эм башха къыраллагъа сатылгъандыла.

Озгъан тогъуз айны ичинде республикагъа 100, 33 миллион доллар багъасы импорт продукция келгенди. Ол кёрюмдю былтыр бла тенглешдиргенде 57, 63 миллион долларгъа ёсгенди. Продукцияны аслам сатханланы санында Турция, Италия, Къытай, Азербайджан, Туркмения, Украина эм башха къыралла бардыла.

Узакъ тыш къыралладан - 91,98, СНГ-ни къыралларындан 8,44 миллион доллар багъасы товар келгенди. Башхача айтханда, республика Италия, Германия, Къытай, Украина эм Азербайджан бла иги экономика байламлыкъ жюрютеди. Отчёт кезиуню ичинде Къабарты-Малкъаргъа Италиядан, Германиядан, Къытайдан, Турциядан 57,5 миллион доллар багъасы машина эм оборудование кийирилгенди.

Аш-азыкъдан республикагъа тыш къыралладан 15,64 миллион доллар багъасы келгенди. Ол битеу да импортдан келтирилген товарланы 15,59 процентни тутады. Кийирилген эл мюлк продукцияны ёлчеми да озгъан жыл бла тенглешдиргенде 132,84 процентге ёсгенди. Асламысындаа эл мюлк продукция Италия, Азербайджан, Германия, Дания, Сингапур, Бразилия, Голландия, Сербия эм башха къыралладан алынгъанды.

Импортдан келген товарланы санына терекле, кесилген гюлле, этден этилген продуктла, кофе, чай, татлы ашарыкъла, тюрлю-тюрлю продуктла киредиле. Андан сора да, къумача бла чурукъла, трикотаж изделияла, мамукъдан эм химия волокнодан да аслам халда келтирилгендиле.

Саулайда импорт товарладан Италиядан -40,54 , Германиядан - 20,91, Къытайдан -7,87 эм Турциядан 5, 47 процент келтирилгенди.Италия бла Германия машинала ишлеучю продукция бла аш-азыкъ товарланы, Къытай керамика изделияланы, Турциятекстиль продукцияны сатханды.

Х.АЗРЕТОВ.

Къыргъыз жазыучуну эсге тюшюрюулери

1991 жылны сентябрь айында къарачай-малкъар халкъны культурасыны Нальчикде миллет фестивальлары болгъанды. Анга къарындаш къыргъыз халкъны беш адамдан къуралгъан делегациясы да келгенди. Аны къауумунда белгили манасчы, СССР-ни Жазыучуларыны союзуну члени Уркъаш Мамбеталы улу да бар эди. Биогюн ани мында болгъан кюнлеринде кёрген затларыны, сейирлик тюбешиулерини юслеринде 1992 жылда 23-чю январьда «Къыргъыз маданияты» газетде басмаланнган «Боордоштукъ» («Къарындашлыкъ») деген статьясы бла окъуучуланы шагъырей этерге сюебиз.

Къарындашлыкъ

Былтыр жерден бай тирлик жыйылгъан сентябрь айда малкъар бла къарачай къарындашларыбызны «Эрирей» деген ат бла миллет маданият фестивальлары бардырылгъанды. Бу къуужанчха къоншу республикаладан сора да, тенгизни ары жанында Америкада, Тюркияча, Германияча, Сирияча даражалы тыш къыралладан да келечиле къатышхандыла.

Бешинчи сентябрьде – орта кюн ингириликде - Нальчикни «Спартак» стадионунда фестиваль театрализациялангган халда ачыллыкъ эди. Алай бла, ашыгъып сакълагъан ингир да жетип, къыйыры-чеги кёрюнмеген тёгерек стадионну алтмыш кере къатлап къуршалар чакълы бир халкъ жыйылады. Фестивальны, аны багъалы делегацияларын оноучу кьуллукъчула къызыу алгъышлагъанларындан сора, дунияны кёп тюрлю жерлеринден келген сахна усталары, бир бирни оза, келсрини хунерлерин аямай, фахмуларын ачыкъладыла.

Миллетни унутула баргъан адет-тёрелерини жангыртылуулары, чаришледе туякълары жел эдтирип баргъан жюйрюк атланы чапханларын кёз аллынга келтирген ат ойнатыула къарагъан халкъны ыразы эдиле. Неден да бек мында халкъны жюргине ёмюрледе да кетмезлик жара салгъан 1943-44 жылланы къанлы тарихлери кёргюзтюлген, къара байракълы тиреуча, бензин къуюлгъан къангаланы гур деп жаннганлары, дуниягъа ёлюм отун жайып айланнган урушну аты къурусун, демекликни ачыкълай эди. Жыйылгъан халкъ бирден кётюрюлюп, анга да топ атылгъандача тауушла къошулуп, салют берилди.

Бу байрам – къадар тюбетген къыйынлыкъланы сынап, аны ауур жюгюнден биогюлюп къалмай, эркинлиги сыйырылып, кёп тюрлю жерлеге чачылгъан къарындаш халкъны насыплы жашаугъа къайтахын кёргюзтген къуучулны тюбешиу болду.

Малкъарлы жазыучу Боташланы Исса Америкада жашагъан, кёп жылланы кёрюрге термилген къысха жууугъу Боташланы Абдулкеримни жашы Хамит бла тюбешенини къуучулны къучагъына сыйынмай тургъанына юсюнден мында чыкъгъан газетлени биринде окъудукъ.

Ол жанындан келген къонакъланы тиллерини бизникине ушашлыкълары бу халкълагъа ышанып, къарындашлыкъ эте, ич сёзлерин айтыргъа сюйюп тургъанлары жюрегибизни къуандырдыла. Тюркиядан келген миллети малкъарлы, ариулугъу толгъан айча, къарагъан кёзню къаматхан Айжаякъ атлы тишырыу, манга айланып:

- Кечиригиз Уркъаш къарындашым! (Къарындашым – жууугъум деген магъанада), (къыргъыз тилде уа къарындашым деп эр кишиле гитче эгечлерине айтадыла. – **А.В.**). Мен къыргъызны Манасын окъып чыкъмагъан эсем да, тышындан эшитип, ёхтемлениуюм чексиз уллу болуп тургъанма. Аллаха шукур этейик! Энди уа Манасны былай айта билген сау адамны – чынтты манасчыны - кёзюм бла кёрюп турама. Сизни бир тюрлю инструментигиз болмай, артистлик кючюгюз бла халкъны эсин кесигизге бурдуруп, бу хунер жаны бла сизде иш этип дерс алгъан энчи школла болурла деп оюм этеме.

- Угъай, алай тюйюлдю, Айжаякъ жюйюсхан! Бизде бу эпсиз иш усталыкъ этип айтыуда къыралны жанындан бусагъатда энчи школ ачылмагъанды. Болса да аны ауазы бек биринчи болуп алтын фондха жазылгъан, айтханы ичинден къуолуп – тёгюлюп баргъан (Манасны айтханда. – **А.В.**) фахмулу артист, закий манасчы Саякъбайдан юлгю алып, жангыдан кеслери къурашдырып, ызыбыздан келирге сюйгенледен къуру тюйюлбюз.

Шахарны адамла жашагъан жерлеринде, тарых музейлеринде бир-бири арабызда оюмбузну айтыу тохтаусуз баргъанды. Биз бу жаны бла бир аламатла тюйюл эсек да, айтыш (Манасны айтып эришиу. – А.В.) баргъан жерде бизге кьайда да жарыкъ тюбейдиле.

Мени мында айланнган кюнлерими бек аламатларыма Чегем чучхурларыны бла СССР-ни Баш Советини депутаты, РСФСР-ни, СССР-ни да Къырал саугъаларыны лауреаты акъын Къулийланы Къайсынны юйюнде – музейинде болгъанымы санайма. Чегем чучхурлары – бурунгулу Кавказны адам аягъы басмагъан, кюл бетли тар къаясындан шорхулдан келедиле. Угъай, угъай, алай тюйюлдю. Алай угъай да, кенглиги юч-тёрт аркъан чакълы болгъан бийик, тик къаядан, сыфапхача, къуюлуп, тюбюнде къарап тургъан адамланы бетлерине тамычылары чачырай, жюреклеге къалай эсе да бир ырахатлыкъ береди.

Табийгъатны бу аламатлыгъына сейир этип, жерибизден тепмей тургъаныбызны эслеп, малкъарны фахмулу поэтессасы Зумакъулланы Танзиля ёхтемленген халда:

- Жаланда буму сунасыз? Мындан юч-тёрт жыл алгъа, сакъ къалаурча, къыйыры гитче къаягъа жетип туруучу эди. Энди уа ма былай болуп, бир тамычы суу да чыкъмай къалды. Нек дегенде алайны огъары жанында геологла тинтиу ишле бардырып, бир кесек жерни къазып кёргендиле. Андан сора ууччу ушкогундан къачып, тешигине кирген борсукъча, бир зат да чыкъмай къалгъанды.

Эсгертмеге, жол жанында къазыла ёсген жерге чыгрыладан тута, чыкъдыкъ да, сурат алдыдыкъ. Андан сора тюш бола, Къайсын агъаны (тамата къарындашыбыз деген магъанада. – **А.В.**) юйюне – музейине тебиредик. Аны музейи, Къайсын арт жыллада анда жашап тургъан, кесини ахыр кюнлерин анда ётдюрген, Нальчикге жууукъ Биринчи Чегем элде болгъанын да кёрдюк.

Музейни бек алгъа къурагъан, узун кирпикли, теренден къарагъан уллу кёзлери бла ёсюмю орталыкъдан бийигирек болгъан ушагъылы, жыл саны къыркъгъа жууукълашхан Элизат атлы тишырыу, тёгерекни жарыта, бизге тюберге чыкъды. Ол поэтни юючнючю юй бийчесиди. Къайсындан тапхан уланы Ахмат, тири жашчыкъ болуп, кюнакълагъа къарагъра кюреше, чабып айланады.

Поэт кеси арбазында асыралгъанды. Акъ мермер ташдан ишленген, тау къушуча, ёттюр къарамы бла аны аламат эсгертмеси, кёз къамата, сау адамча, сюеледи. Айтыргъа, Къайсын дуниягъа ахыр кере къарап, кёзлерин жумгъанда, Чынгызча закий шекирти, кичи къарындашы, заманында жетип, аны къабырына уууу бла топуракъ къуйгъанды. Жилямсыдыр, кёз жашларын тыялмай, кюйгенди. Къара сёз бла айтхан сарнауна уллу черек сууу да тынгылан, шошлукъгъа батханды...

Бу элни уланы Къудайланы Маштай бла аны къалам къарындашы – шуёху бизни акъыныбыз Жалил Садыкъ улу да Къара тенгизде солуп тургъан жерлеринден ашыгъышлы келип, уллу поэтни хурметине Къуран окъутып, анга сый-намыс берип, къабырына гюлле салгъандыла.

Къайсынны арбазында ол кеси салгъан къоз терек: «Мени жемишимден тата кетигиз!» - дегенча, къозладан толу, ауур бутакълары энишге ийилипдиле. Аны эсгериу ауазы кеси сау заманында Тууган жерни юсюнден жазылып алынган, жюрекни къозгъаргъан бир аламат жыры музыка бла бирге ич сезимибизни къозгъагъанлай туру. Алай бла жангыдан тиргизилип, ариу жана башлагъан отча, эсгериулени андан ары къыза баргъан кесеги Къыргъызстанны келечилерине жетди.

Союзгъа член болгъанымы эсгеми алдыла. Алайда таматалыкъ этген сёзню манга берди. Сёз манга жетгенде, менден алгъа сёлешгенлерча болмаса да, алайдагъыла сюйюп тынгылларча айтыргъа кюрешдим. Кюйсюз кезиуню къыйын жолунда Къайсын агъа, битеу халкъы сюйген журтундан кёчюрюлгенине да къарамай, аны бла бирге болуп, барысына да болушып тургъанын, Ала-Тауда жангы журт табып, жазыу ишин тохтатмай бардыргъанын чертдим. Эки халкъгъа да бирча жашлыкъ этген Къайсын агъаны дунияда уллу намысы жюрюгенни дагъыда бир кере белгиледим.

Тауушлукъ чыгъармаларыны кёбюсю къыргъызда жангыдан басмаланнгандыла дедим, аны кесими агъама санагъаным къадар бирде базынып. Фахмулу къыргъыз халкъны тау сууундан ичип, аны ай жарытхан кечелерине кёууанып ёсген Малкъарны назмучу къызы Зумакъулланы Танзилячa, Тёппеланы Алимча, Созайланы Ахматча, бюгюнлюкде атларын махтап айтырча кёпле бардыла. Ысыкъ-Кёл областьда тууп, анда ёсюп, билим да алып, мында республикалы библиотекада ишлепп тургъан Махийланы Азиза да аладан бириди. РСФСР-ни Къырал саугъасыны лауреаты Танзиля эгечибизни чыгъармалары Къабарты-Малкъардан тышында да кёплеге белгилидиле.

Дагъыда бир юлгю. Къыргъызны халкъ акъыны, Токътогъул Сатылгъанов атлы Къырал саугъаны лауреаты, Манасны сценарийин юч бёлюмден къурап, сахнагъа жарашдырып чыгъаргъан уллу драматург Садыкъ улу Жалил, ол заманда кёйлу болуп тургъан малкъарны жаш назмучусу Къудайланы Маштайны бутларына байланнган бауну кесип (къыргъызда сабий жюрюп башлагъанлай, той-къууанч этип, аны бутларына бау къысып, энди чабып жюрюсюн деп, бауну кесген тёре барды – А.В.), аны назмуларын кеси кёчюрюп, «Къыргъызстан» китап басмада биринчи жыйымдыкъ этип, дуния жарыгъын кёргюзтгенди. Андан сора Совет Урмамбетовну (жаннетли болсун, ауушханды) болушлугъу бла «Жайлоо» («Жайлыкъ»), «Аппакъ тоолор» («Акъ таула») деген назму жыйымдыкъларын чыгъартып, СССР-ни Жазыучуларыны союзуна членнге алырларына онг тапдырылгъан эди.

Жыл саны бла жетмиш бола болур дерча, алай алыкъа уа иги да къатынгъы, жюрюгени, атлагъаны да тири, терктерк болса да, шатык сёлешген, чачына акъ урган ынна бла бирге тёрт-беш киши мени ортагъа алдыла. Бу тишириу Маштайны Дауумхан деген тууган тамата эгечи, аны къатында бир тюрлю къайгъысы, сагъышы болмай сюелген бёкем, къарыулу жигит а Маштайны гитче къарындашы Сафарбий, алайда, тёгерекге - башха кёз жетдире, шош тургъан а Маштайны Къыргъызстанда тууганы Самат деген жаш болгъанларын билдим.

Дауумхан апа (ана) Маштай жаныча сюйген къалам къарындашы Жалилни кёргенча, къарындашыны эртте ёлген шуёхун эсгерип, кёз жашлары къуолдуда. Ала барысы да тёгерегиме басынып, кьонакъ болуп кетерими тиледиле.

СУРАТДА: Къулийланы Къайсынны юбилейинде Чингиз Айтматов, Михаил Дудин.

Ахыры 4-чю бетдеди.

ТУКЪУМ ЖЫЙЫЛЫУ

Тамблагъы кюнню сагъышын эте

Шабат кюн Сабанчыланы тукъум жыйылыулары болгъанды. Аны Къабарты-Малкъар къырал университетни инженер-техника факультетинде аудиторияладан биринде бардырылгъаны бошдан болмагъанды. Келир заманыбыз жаш тёлюбюзге кёре боллугъун ангылап, таматала бек иги окъугъан школчуланы, студентлени хурметлерге сюйгенди, аланы алгъышлагъандыла, грамотала, ахча бла да саугъалагъандыла.

Инженер-техника факультетни деканыны орунбасары Сабанчыланы Заур тукъумдан школлада, вузлада окъугъан эмда аспирант болгъан жашланы бла къызланы энчи жыйылыулары болгъанларын да билдиргенди. Ол дагъыда «Сабанчы» деген биригиу къачан, не хыйсапдан къуралгъаныны юсюнден да хапар айтханды. «Ол кюнден бери тогъуз жыл озгъанды, андан бери биз юч жыйылыу бардыргъанбыз. Аланы баш борчлары республикада бир баш борчларындан бирлерича жазылыпдыла. Андан сора да, адет-тёрелени къаты тутуугъа, ёсюп келген тёлюню алагъа таянып юйретиугъе, фахмулу жашлагъа бла къызлагъа не жаны бла да болушуугъа, бир бирге таянчакълыкъ болуугъа да уллу магъана бериледи.

Битеу бу ишле юючюн жууаплылыкъ тукъумну жамауат биригиуню советини боюнуна салынанды. Ол а тюбешиулени терк-терк бардырады, ветеранланы, жаш адамланы да проблемаларын сюзеди, алагъа болушууну мадарларын этеди

-Бусагъатда жаш тёлюню юйретиу бек магъаналы борчладан бириди, - деген Сабанчыланы Магометни жашы Заур кесини сёлешиуюнде. - Аланы биз къалай юйретсек, тамблагъы жашауубуз алай боллукъду. Аны себепли ангылатыу-юйретиу ишни биютюнда кючлендирге барыргъа тийишлиди. Ол затла ары дери да бола тургъандыла эмда хайырлылыкъларын да кёргюзтгенديле. Таматала школну алтын майдаллагъа тауусадыла, 15-20 жаш бла къыз бийик окъуу юйлеге киредиле, аланы бек ахшы белгилеге бошагъанда да кёпдюле.

Таматала.

Москваны вузларында жыйырмадан артыкъ адам окъуйдула. Сёз ючюн, Мухамметни жашы Аслан Бауман атлы окъуу юйге экзаменсиз алынганды, Арсени жашы Ахмет ара шахарда бла сагъынгнанды.Спортда жетишимлеге да эс бургъанды. Ахырында, саугъаланнганланы алгъышлап, мындан ары да бир бирге болуша, билеклик эте дайым да алгъа барыгъыз, жангы жетишимлеге жетерге итинигиз деп,насийхат этгенди.

Тюбешиуде дагъыда абадан бла сагъынгнанды.Спортда жетишимлеге да эс бургъанды. Ахырында, саугъаланнганланы алгъышлап, мындан ары да бир бирге болуша, билеклик эте дайым да алгъа барыгъыз, жангы жетишимлеге жетерге итинигиз деп,насийхат этгенди.

Иги студентледен бири Сабанчыланы Сосланбек саугъаланады.

Тукъумну келечилери.

бирни ангылаулукъну, шуёхлукъ байламлыкъланы кючлеуге себеплик этиудю»,-дегенди.

Андан ары ол биригиуню уставында белгиленнген бек магъаналы ишле бла шагъырей этгенди. Анга къабартылыла, малкъарлыла, дагъыстанлыла, дюгерлиле да киредиле. Ол себепден уставда ала бла, башха миллетлени келечилери бла да шуёхлукъ байламлыкъла къурау, бир бирни культураларын, адетлерин билиу, республикада мамырлыкъны эмда тынчлыкълы жашауну сакълау жаш адамла бла тюбешедиле, ушакъла бардырадыла. Школчула, студентле къалай окъугъанларына, кеслерин къалай жюрютгенлерине дайым да кёз-къулакъ бола турабыз. Анга бизни биогюнгю жыйылыуубуз да шагъатлыкъ этеди.

Андан сора ол быллай шартланы юлгюге уллу ёхтемлик бла келтиргенди: арт беш жылны ичинде тукъумдан ондан артыкъ адам илмуланы кандидатлары болгъанды, ючеуюн доктор диссертациясын къоруулагъанды, жыл сайын юч-тёрт сабий кутафин атлы юридический академияда, Русланны къызы Елена Щукин атлы театр училищеде билим аладыла. Быйыл да Москваны, Санкт-Петербургну, башха россейли шахарланы да даражалы вузларына ондан артыкъ адам киргенди.

Докладчы Алексейни жашы Хажи-Муратны, Асланбекни къызы Лиманы, Надирбекни къызы Фатиматны, Хусейни къызы Жаннаны, Асланбекни къызы Диананы, Абдулланы жашы Надирсолтанны, дагъыда кёплени атларын уллу ёхтемлик тёлюден Сабанчыланы Чамал, Хусей, Рита, Саид, жаш тёлюню атындан Сосланбек да сёлешгенديле. Ала жаш адамланы ариу къылыкълы болугъра,бийик билим алыгъра итинигре чакъыргъандыла. Сабанчыланы Заур а Къабарты-Малкъар къырал университетни инженер-техника факультетинде машинала ишлеуде хайырланылгъан жангы оборудованияны да кёргюзтгенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

МА САНГА!

Ингушетияда жашагъан 110-жыллыкъ тишириу, Меккагъа барып, хаж къылып къайтханды

Сауууд Аравиядан мындан алгъаракъда бек сейир хапар келгенди. Дунияда эм тамата хажи тишириу - Ингушетияда Кантышево элде тууган 110- жыллыкъ Мадинат Дзадзиева шыйыс жерлеге барып, хаж къылгъанды.

Меккагъа атланырдан алгъа ол врачлагъа барып, кесин тинтдиргенди. Медикле анга жолгъа чыгъаргъа эркинлик берген эдиле. Мадинатны аны кёп туудукъларындан бирлери Мухаммад ашырып баргъанды.

- Бу жолгъа дери быллай иш бир заманда да болмагъанды. 2010 жылда Дагъыстанда жашагъан 103-жыллыкъ тишириу Алипат Шамхалова хаж къылып келген эди, алай къыйын жолоучулукъгъа 110-жыллыкъ адам атланыр деп, бир киши да сакъламай эди. Аны юсюне да, Мадинат 20 жыл мындан алгъа сокъур болгъан эди. Анга да къарамай, бу тишириу хаж къылыуну кезиуюнде этилиучю тёрелени барысын да тамамлап, юйюне саусаламат къайтханды, - деп билдиргенди islam.ru.

Интернет.

Къаугъа

Владимир Жириновскийни Комиге къоймазгъа муратлыдыла

Комини башчысы Вячеслав Гайзер ЛДПР-ны лидери Владимир Жириновскийни республикагъа тийишсиз сёзле айтханы ючюн Комини халкъыны аллында кечгинлик тилегинчи дери персона нон грантды (бизге керекли адам тюйюлдю), дегенди. Экспертле Жириновкий республиканы юсюнден айтхан сёзлерин терсге санагъандыла эм ала декабрьде боллукъ айыбрыулары итогларын да тюрлендиригре боллукъдула, дейдиле. ЛДПР-де уа партия орус халкъны сейрлерин таза жюреги бла къоруулайды, дерге кюрешедиле.

7-чи ноябрьде болгъан теледаулашлада ЛДПР-ны башчысы РФ-де «оруслуланы даражалары эниш этиледи, 27 миллет регионда аз саннлы миллетлеге билим бериуде, оноучу кьуллукъларга тохташдырыуда, жашау журтла бла жалчытыуда спецквотала берилликдиле», дегенди. Ол РФ-де миллет администрация бёлюмде этиную кьояргъа эм территорияны бёлюмлеге кёчюге керекди, дегенди. «Бизде алты миллет регионну кетергендиле, аманны болгъанды да? Биреу бир заманда эсте тюшюргенмиди Коми-Пермяк автоном округну?»-деп юлгю келтиргенди жюйюсхан Жириновский. - Пермь край! Анда игиди оруслуагъа, кимлеге да!» Алай эсе да, ЛДПР-ны лидери «Комиде комичилени бир заманда да кёрмегенди»: «Къайбы барсанг да, къайда да оруслуа, Комини ара шахары Сыктывкарда окъуна да – оруслуа, комичиле аздыла», -дегенди.

Комини миллет культура автономияларыны (НКА) келечилери республиканы башчысы бла тюбешгенинде жюйюсхан Жириновскийни айтханын жаратмагъанларын билдиргенديле. «Аны айтханыны магъанасы Комиде аны ёз халкъын башха миллетлени келечилери басынчакъпал турадыла дегенча ангыларгъа боллукъду. Алай а – тюйюлдю, - дегенди «Белорусь» миллет культураны автономиясыны лидери Аркадий Крупенко», - деп айтхандыла Комини башчысыны пресс-службасында. - Мындан ары Жириновский Комини толтуруучу властыны персона нон грантды, республиканы эм мында жашагъанланы аллында кечгинлик тилегинчинге дери», - дегенди ол.

Вячеслав Гайзер «Ъ»-гъа ангылатханыча кёре, орус эм коми халкъланы араларына суукъулукъ салыргъа кюрешиу – бек уллу телликди неда экстремист маталлы провокацияды, айырыула аллы популист провакацияды. «Айырыула бошалырла, бизге уа андан ары жашаргъа эм ишлерге керекди. Жириновский къурамагъан ушайды да бу кёп тюрлю миллетни къыралны, аны чачаргъа да ол нек кюреширгге керекди. Энди эштада, ол башха миллетлеге да жетерик болур дегенди ол, ЛДПР-ны лидери, «кавказлы баллмачылыкъладан тебиреп башлагъанын» эсге тюшюре. Аны бла бирге Комини башчысы комичилени бла оруслуланы араларында бир заманда да бир бирге къажау туруу болмагъанын эсге тюшюрюп, мындан ары да боллукъ тюйюлдю, дегенди. «Алай этерге биз бир кишиге кьоярыкъ тюйюлбиз. Мен оюм этгенге кёре, акыллы северчиле ЛДПР-ны башчысыны багъасы кьаллай бир болгъанын эм жюйюсхан Жириновский да ким болгъанын ачыкъ этерле»,-дегенди ол.

2011 жылда январьда жюйюсхан Жириновский «кавказлыла ишлей билмейдиле, биле эселе да, ишлерге сюймейдиле, окъумайдыла, ала болгъанны кьолгъа этгендиле»,-деп айтхан эди «Поединок» телепрограммада. Анга ачыуланып жууап этген эдиле Шимал Кавказны республикалары. Ол кезиуде Чечен, Дагъыстан эм Ингушетия аны Къырал Думаны вице-премьерини кьуллгъундан къыстагъыз, партияны ол республикалада членлерине да ол партидан чыгъыгъыз, деп предложениялла этгенлер эдиле.

Политолог Ростислав Туровскийни оюмуна кёре, ЛДПР-ны лидерини миллет политикасы кавказлыланы кьажау тургъузгъанды – энди ала ана жанлы болуп кьол кётюрлюк тюйюлдюле. Алгъын Шимал Кавказны республикаларыны башчылары ЛДПР-ны юсю бла кеслерини адамларын парламентге киймирин тургъан эселе, энди уа аланы барысыны да позициялары бирди, сёз ючюн, ЛДПР декабрь айырыулада Ингушетияны парламентине кираллыкъ болмаз. Комини бла байламлы ЛДПР-ны лидерини айтхан оюму терс эди, нек дегенде анда 1993 жылдан бери да аны жанлыла бек кёп эдиле, артыкъ да халкъны асламысы комичиле болгъан эл жерледе. Ол аны ючюн кьол кётюрлюк комичилени тас этгенден сора, оруслуланы да иги кесегинден кьурлай кьаллыкъды. Нек дегенде анда миллетле аралы къажаулукъ жокъду.

Политолог Александр Кыневни оюмуна кёре, ол Комида кеси жанлыланы тас этип да кьутуллалыкъ тюйюлдю: «Сёз ючюн, РФ-ни юг жанында, Ставрополь крайда бардырылгъан айырыуланы кезиуюнде Кадыров бла болгъан даулашла ЛДПР-ге болушхан эселе, Северде, Сибирьде эм Узакъ Востокда уа миллет проблемала жокъдула, алай эсе анда аны миллетчилиги анга кьажау ишлеркди. Политологну оюмуна кёре, «Россейни чеклеринден ары жанында, ары - бери ауушууну сюймеген электорат анга кьажау турлукъду эм алай бла, «Справедливая Россия» бла КПРФ-ни позицияларын кючлерикди.

Алай эсе да Къырал Думаны СНГ-ны ишлери жаны бла комитетини башчысы Алексей Островский (ЛДПР) партияны лидери тюз болгъанына не аз да ишекли тюйюлдю. «Субъектлени башчылары Россейде кёпчюлюк оруслуланыды деп ачыкъ сюелгенлери, ала къыралгъа кьажау тургъанларын кёргюзтеди, алай эсе, ала иш усталыкъ жаны бла жарасусзладыла, аланы оставкагъа кьыстаргъа керекди»,- дегенди ол. Аны айтханына кёре, ЛДПР 22 жылны ичинде оруслуланы кьоруулап келгенди «аны ючюн кьол кётюрлюкле аз-кёп боллукъларына эс бурмай мындан ары да алай этерикди.

Дарья ШУГАЛИНА, Сыктывкар;
Наталья ГОРОДЕЦКАЯ,
«Коммерсант» газет.

Къарындашлыкъ

Ахыры. Аллы 3-чю бетдеди.

Алай бла, Къайсыны китапдан тоту отууундан башлап, кёп порлю кезиуледе, кёп тюрлю кенгешледе бла жыйылыулада А.Фадеев, Р.Гамзатов, М.Карим, М.Аззов, Ч.Айматов кибик битеу дуниягъа белгили сёз усталары бла бирге алдыргъан омакъ суратла бла жасалгъан, кеси аллына бир сейирлик дуниягъа ушагъан залында болуп, акъынны тёрт отоулу юйюне–музейине къарап, тынгылы шагъырейленип, саламлашып айырылдыкъ.

Фестивальны ахыр юнюне аталгъан уллу концерт 12-чи сентябрьде Нальчикде Профсоюзланы маданият юйюнде бардырылды. Аны жабыуу КъМАССР-ни маданият министри, белгили дирижёр Борис Темиркъановну ал сёзю бла ачылды. Жыйылгъанланы уллу ыразы этип, эки сагъатдан кёпге созулгъан концерт банкет бла бошалды.

Экинчи кюн ингирликде Къыргъызстандан баргъан беш адам артха Бишкекге учарыкъ эдик. Программагъа кёре, ары дери барыргъа сюйгенлени барысын да ары эльтип, дунияны бир аламат тиреуючю Эльбрусну тёппесин кёргюзтюрюк эдиле. Бизни андан сора Минеральные-Воды шахарны аэропортуна жетдирликлери себепли, чемоданларыбызны кётюрюп, къонакъ юйню иелери бла саламлашып чыкъдыкъ.

Адетдеча, эртен азыкъдан сора, бизге берилген автобуслагъа мине башладыкъ. Кёрюрге кюсеп, кёлюбюз чексиз тартдыргъан Эльбрус къайдаса? – деп, бусагъатчыкъда жолгъа тебгерибизини аллында, Маштайны кичи къарындашы Сафарбий «Волгасын» зуулдатып, ашыгъышлы жетди.

- Ой, къайда? Уркъаш къарындашым. Юйге барып, бир туз-гыржын татып кетербиз деген сёзюнг а къалай болады да? Барын да эшитгенме. Биогюн ингирге дери боссуз. Аэропортха кеч къалмазча кесим жетдирликме.

- Сау бол, Сафарбий, Элбрусну кёреме деп, жюргеим тартдырып тургъанын сен бир билсенг эди...

- Угъай, угъай, алай жарамайды, къарындашым! Сау болсакъ, Элбрусну кёп кере да кёрюрбюз. Кьоюму союп, баш уруп, аллыгъызгъа тилеп келгенме. Муслийман адетде «Ашынгы кьоюп, ат жалкъасына илинме» деген нарт сёз барды да. Андан сора да, санга ышанып, кьоншу, тенг-жуукъгъа да айтханма.

Угъай дегге сыйтау жокъ эди. Таматабызгъа ишни халин англатдым.

- Ахшы, кетдик! – дедим.

- О, жаша! Терк окъуна алай айтсанг эди уа - Сафарбий асыры кьууанггандан къолларын кенг жайып, къучакъларгъа чапды.

Къабакъ эшиклени аллында Маштайны Саматы бла Дауумхан апа:

- Кел, кел, жашым! – деп, жарыкъ тюбеди. Къызыл кирпичден ишленнген, алты отоуу омакъ юйню тышы, ичи да тизгинли, хар зат да жеринде болгъаны юйню иелерини къолайлы жашагъанлары, мюлк жюориюторге усталыкъларын кёргюзте эдиле.

Сафарбий айтханлай, кёл эртте окъуна союлуп, эти къазаннга салынып тура эди. Токъ бетли къызылуурят жашанга къарай, от къатында кюрешеди. Кюз артыны ариу кюню жылытып тургъаны себепли, кьонакъла олтурлукъ столла жатма тюбюнде жарашдырылыпдыла. Ала келгинчи Дауумхан апа, стол къыйырына чёгюп, чай иче тургъанлай, бираз хапар айтды. Нек эсе да, сёз башлагъанлай, бек алгъа ауузуна ол «жаханим» кюнле келдине.

- Бизни не хатабыз болгъанын бюгюн да ангыламайма, жашым... Сабийлерибизни барысы да, эр киши аты болгъанладан бири да къалмай, душмандан Ата журтну кёрууларгъа кетген эдиле. Мени эрим танкист Хагъам Берлиннге жетип, анда баргъан сермеюде жан бергенди.

Андан ары уа 1944 жылны 8-чи март кечесинде Сталинни бла Берияны къаныла буйрукълары бла, азап чегип, ырхы келген кибик Къыргъызстаннга кёчюрюлдюк.

Биз Кант районну Жар-Башы деген элине тюшген эдик. Ачлыкъ хорлап, энди кёрырлаблы деп тургъан заманда, бизни къаршы кьоншубуз Кьабыл деген колхозчу бир нартюх биортюгон да тенг этип ашай, бир чёмюч айранын да тенгши иче, жаныбызны сакъларгъанын сёзбла айтып жетишдирирге кьыйынды.

Алайды да, зарауатлыкъ сынагъан азап кюнюбюзде, аркъасын кьаяча тиреп, халкъыбызны жанын сакъларгъан огъурлу кьыргъыз, кьазах халкъларгъа минг берекет берсин! – деп алгъашы этгенлей турабыз.

Ол кезиуде апаны (ананы) сёзюн бёле, кьоншуладан алгъа кьармашканла келе башладыла. Малкъарлыланы бек аламат миллет ашарыкълары – шишлыкча биширилген жалбауурлар, жанты айча ариу кесилген хуран, харбыз, дагъыда башха татыулу ашарыкъладан толу хант къангагъа къарагъанлай окъуна тоюп, ток болуп къаласа.

Рюмкала уа аламат конькякдан толуплда.

Ма, сейир тамаша! Айтып болмазча жарыкъ адам, кьонакъбайлыкъ этген юйню иеси ахшы жашау, къаты шэхлукъ ючюн алгъыш аякъланы алдырайым деген кезиуде, орта жыл санда бир тири кьыргъыз жаш, салам айтып, шып деп, кирип келди?!

- О-о-кел, кел, Абек! Былай кеч нек къалгъанса? Менг а сёзюме кертичи болуп, сени къарындашынг (жууутъунг) бла тюбеше турабыз. Бер сюйюнчюмю! – деди Сафарбий ойнап, жарыкъ ышара.

Келген жигит а Тюп районну Сары-Булакъ элинден, манга жууукъ окъуна жеттен, малкъарлы киеу болгъанын билдим. 1962 жылдан бери мында Абек беш жаш ёсдюрюп, аладан туугъанла да оноучге жетип, кесин жарашдырып жашап турады. «Эр айланып халкъын табар, ат айланып, жерин табар» дегенлей, Абек жууукъ заманда кеси жерине кёчеригин манга да сордурмай билдиди. Эт бишип, кьолланы жуугъунчу, олтургъанланы тилеклеринде кёре Манасдан ата-бабаларыбызны батырлыкъларны юсларинден бир кьауум зат айтдым. Сыйлы кьонакъгъача, башны манга келтирдиле. Хант къангагъа дууа тутуп, жерлерибизден тура башлагъаныбызда, Сафарбий:

- Толу юйден кьурлай чыкъма - деген халкъ сёз барды. Жеригизни тузгыржынын бирге татхан къарындаш халкъданбыз. Аны себепли сени кьонакъгъа санамайбыз. Къарындашлыбызгъа санайбыз. Алайды да, муну гитче эсе да, уллу саугъача кёп дген, кьоймай, бууунма, бузуча, жылтыраргъан омакъ «Ракета» сагъатын къысды. Жюргемде Эльбрусха баралмай къалгъан жарсыууму къарындашлыкъны бу аламат сыйы кетерип кьойгъаннга ушады.

Аны юсюнден жюргеими теренинде ёу назму тизгинле жаратылдыла:

Къарындашлыкъ – бир сейир кюч,
аламат,
Бармыды да этерча тенг анга зат.
Туугъан кибик бир анадан кёз ачып,
Жюрекледе болмай аз да харамлыкъ.

Кюйсюз жылла кёчюрюлген малкъар
халкъ,
Жюреклеге кьоюп, кетмез жара тап.
Къара кюнле кьан жаудуруп миллетге,
Этпп чачхан туугъан жерден кенг, узакъ.

Зорлукъ кёрген мамыр халкъын
малкъарны,
Ариу кёрюп, берип, сютюн, айранын.
Къыргъыз халкъы къарындашлыкъ
этгенди
Тенг юлешип, кьыйынлыкъны азабын.

Къарындашлыкъ – тюбю терен тенгизча,
Сыйлылыгъынг – сары алтын, кюмюшча.
Кечелени нюрюн жайып жарытхан
Бийик кёкде ёчюлмезлик жулдуза.

Туугъан журту уллу Къайсын агъаны,
Жырчысыны сау дунияны, аламны.
Чегем тарын кёрюп, алдым зауукъулукъ
Кетмез зеден малкъар халкъны адамы.

Уркъаш МАМБЕТАЛЫ улу.
Кьыргъызчадан **АЛИКАЛАНЫ Владимир** кёчюргенди.

САУЛУКЪ

Кёз жарыгъы мутхузланмазча

Катаракта ауруу бусагъатда улгайгъан адамланы арасында кёп жайыла бареды. Аны атын эшитгенли окъуна, эгленирча халгъа келеди адам. Шёндю онга багъыуну кьаллай омаллары, онглары болгъанларыны юсюнден газет окъуучуларгъа «Ленар» клиникада кёзлере операция этиучю хирург, медицина илмуланы кандидаты Борис Романенко былай айтханды:

- Катарактадан кьыйналгъан адамны кёзлерине ау чабып, ол тёгерекде-башда затланы жаркыз-кьуруу кёрюп башлайды. Анга заманында тынгылы багъылмаса, хал бютюнда асалгъа кетеди. Битеу дунията окъуна жыл санлары 65 жылдан атлагъанланы хазна кьалмай барысы да кьыйналадыла андан. Алай айтханлыгъыма уа, хайт деген жыл санда окъуна кёзлери аман кёргенле аз тюйюлдюле. Аналарыннан катаракта болуп туугъан кьагъанакъла окъуна бардыла.

Бу кюйсюз ауруугъ башланырына, чыгъарыгъына себеп болгъан затла кёпдюле. Кюн эм башха тюрлю кёз кьаматхан жарыкъла, экологияны бузулгъаны, адамны чархына кьыйыу тюшюу. Андан сора да, бир-бир дарманланы кёп заманны ичинде таймай хайырланып туруу, адамны аш оруну, чегилери, бууруу, ёпкеси дегенча затларыны ауругъанлары. Бек алгъа уа диабет эм эндокринология бла байламлы башка ауруула, ол угъай, ашны-сууну айыртламай ашау - ала барысы да катарактаны чыгъарына себеп боладыла.

Кёпле кёзлерине ау чапханлай окъуна, сокъур болуп кьалдыкъ деп, баш лар кьайтыш биллейди. Ала жаны алгъан этедие. Биогюнлюде медицина технологии анга кьажау таукел кюреширгe онг береди. Саусуну кёзлери алас-булас кёре башлагъан эселе неда осалгъа кетип тебиредие эселе, алагъа багъыуну кьолгъа тюк алырга керек болады. Алай кёзлени акъыртын-акъыртын мутхуз бола баргъан, ауруу артыкъ бек тынгысызы этмегенле да боладыла.

Ауругъанла кёзлюклени не кьадар терк алышындырып кюрешселе да, ахыры иги бла бошалмайды. Аны себепли ау басхан кёзлеге не кьадар терк операция этилирге керекди.

Катаракта не халда болгъанын билиуню шёндюгюлю оборудование бла саутланнган, тынгылы квалификациялары болгъан специалистле бардыла. Кёпле, ауруу хорлап бошагъынчы, саулукъларын тинтдирмейдие. Этилирге кереклиси уа, жылдан бир кере врача барыгъна, кёзлеринде, аз-кёп болса да, кьаллай тюрлениуле болгъанлар бин билирге керекди. Алай этилмесе, ауруу озуп, кёзлени суулары таркъаядыла.

Ол а бек кьоркъуулуду. Аны себепли ауруугъ не кьадар терк ачыкълан, багъыу ишни кьолгъа алыргъа, операция этерге керекди. Алайсыз бир тюрлю дарман анга болушурукъ тюйюлдю. Микрохирург операция бла органны мутхуз болгъан гинжисини орунуна жалгъан хрусталик салып, адамны кёз жарыгъын кайтарыргъа кьолдан келеди.

Хирургиняны болушлугъу бла багъаргъа деген кезиуде адамла, биогюнлюкде аны кьаллай амаллары бардыла деп, соругъса боллукъдула. Бек алгъа айтырыгъыбыз, бизни клиникада кёзню мутхуз болгъан гинжиси ультра звук бла кетерилип, аны орунуна жангы линза салыналы. Ол а кесини кёзюнде болгъан гинжиден башха тюйюлдю. Ол уугъай, аны чыдамлылыгъы 100 жылгъа жетерикди. Биз бу амал бла ишлегенли иги кесек заман болгъанлы, ол жаны бла иги сынау жыйышдырылгъанды. Линза уа хар адамны кёзюню анатомия энчилиги эсге алынып сайланады.

Ахырында айтырыгъыбызы а, хар ким кесини саулугъуна сакъ болса, профилактика мадарла этгенлей турса, ол заманда кёз жарыгъы да мутхуз болмаз. Бу хакъны унутургъа жарамаз.

Басмагъа **ТЕММОЛАНЫ Мухадин** хазырлагъанды.

«Спартак-Нальчик»

Фредриксон командагъа болушаллыкъ тюйюлдю

Солуу юнледен сора «Спартак-Нальчик» бу сезонда ахыр матчына хазырланып баллагъанды. Аны команда кеси стадионунда «Терек» бла бардырлыкъды. Озгъан оюндача, бу жолгъу да анга голкипер Отто Фредриксон къатышаллыкъ тюйюлдю. Ол Финляндияны жыйымдыкъ командасыны тюбешиуюнде сол аягъына чып тюшюргенди.

Саулукълары бла байламлы грознылчиле бла оюнгъа Роман Концедалов, Кантемир Берхамов эм Астемир Шериев да чыгъаллыкъ тюйюлдюле. «Спартак-Нальчикни» капитаны Миодраг Джудович да озгъан ыйыкъдагъы эришиуде алгъан «кьызыл» карточкасы ючюн оюнну жиберликди.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

24-чю - 30-чу ноябрьде осал кюнле, сагъатла

25-чи ноябрьде, байрым кюн (07.00 сагъатдан 10.00 сагъатха дери)

Бауурругъуз, бел-жан сюек тийреде жиклеригиз ауруугъа боллукъдула, радикулит да кьыйнар деген къоркъуу барды, седалищный нервигиз, сууукъ ётюп ауруугъа боллукъду.

Кесигизге сууукъну ётдюрмезге, ауур затланы кётюрмезге кюрешигиз.

26-чы ноябрьде, шиабат кюн (13.00 сагъатдан 16.00 сагъатха дери)

Бауурругъуз, бел-жан сюек тийрегизде жиклеригиз ауруула, радикулитигиз, седалищный нервигиз кьыйнарла деген къоркъуу барды.

Чархыгъызгъа сууукъну ётдюрмегиз, ауур затланы кётюрюп айланмагъыз.

27-чи ноябрьде, ыйыкъ кюн (07.00 сагъатдан 09.00 сагъатха дери эм 17.00 сагъатдан 19.00 сагъатха дери)

Бурун-тамакъ тийрегиз сууукъ ётюп ауруу деген къоркъуу барды, жиклеригиз эм белигизден энишгеде органларыгъыз ауругъа боллукъдула.

Кючюю-къарыуну излеген ишлени этмегиз.

«**Аргументы и факты**» газетден.

Правоохранительными органами по Кабардино-Балкарской Республике за совершение убийств, посягательств на жизнь сотрудников правоохранительных органов и других тяжких и особо тяжких преступлений, разыскиваются 44 жителя КБР, находящихся в международном и федеральном розыске

УМВД РФ по г.Нальчик - 11

1. Малкаров Ахмадья Салыхович, 03.12.1970 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Баксан, пер. Майский, 21.

2. Джангуразов Хаким Муратович, 20.12.1977 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, п. Хасанья, пер. Майский, д.13.

3. Кушхов Мурат Баширович, 17.04.1977 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, п. Кенже, ул. Катханова, 66.

4. Техажев Залимхан Мухамедович, 04.10.1981 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Нальчик, ул. Гагарина, 170/127.

5. Шогенов Хадис Борисович, 14.11.1976 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Чегем, ул. Октябрьская, 204.

6. Мурзабеков Заурбек Мухамедович, 07. 08. 1977 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Нальчик, ул. Кирова, д. 331, кор. 13, кв. 38.

7. Абидов Замир Амдулахович, 27.08.1972 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Нальчик, ул.Шалушкинская, д. 1, общ.

8. Мирзоев Асланбек Атабиевич, 16. 07.1977 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Нальчик, ул. Парижской Коммуны, 137.

9. Сижажев Ахмед Олегович, 10. 04.1982 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Нальчик, ул. Карашаева, 102 «А»

10. Татчаев Тимур Валентинович, 01.03.1981 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Нальчик, ул. Гагарина, 34/12.

11. Шамаев Азларух Асланович, 27. 11. 1990 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Нальчик, пр. Ленина, д.46 «Б».

ОМВД РФ по Прохладненскому району - 1

12. Загаштоков Аслан Казбекович, 27. 12. 1987 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, с. Баксанёнок, ул. Баксанская, 73.

МО МВД РФ «Баксанский» - 11

13. Касаев Артур Мухамедович, 28. 04. 1975 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Баксанский район, Кызбурун-3, ул. Кирпичная, 79.

14. Мишхожев Руслан Мухамедович, 26.04.1991 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Баксан, ул. Калмыкова, д. 53, ул. Уннич, д. 9, кв. 17.

15. Лампежев Алим Морисович, 15. 12. 1986 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Баксан, ул. Фрунзе, 1/17.

16. Цагов Анзор Султанович, 07. 09. 1971 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, с. Дугулубгей, ул.Баксанская, д. 17.

17. Тутов Залим Ханшабиевич, 07. 02. 1984 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Баксан, ул. Лермонтова, 19.

18. Ляужев Тимур Асланович, 17.05.1998 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г.Баксан, ул.Карачаева, д.158.

19. Гукетлов Тенгиз Исуфович, 03. 07.1983 г.р. зарегистрирован по адресу: КБР, с.Кенже, ул. Ахохова, д. 1, прож. г.Баксан, ул Иванченко, д. 2.

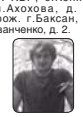

20. Берхамов Астемир Мусович, 02. 12. 1989 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Баксан, ул.Чемазокова, д. 27.

21. Казанов Марат Валерьевич, 05. 01. 1988г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Баксанский район, с. Дугулубгей, ул. Цагова, 156.

22. Жанов Ислам Асланович, 20.02. 1991 г.р. зарегистрирован по адресу: г. Баксан, ул. Бижанова, д.107, паспорт 8306 №763780 от 15.07. 2006, выдан Баксанским РОВД.

23. Березгов Залим Анатольевич, 28. 11. 1990г. р. зарегистрирован по адресу: г. Баксан, ул. Шогенцукова, д. 86, паспорт 8306 №763756 от 14.07. 2006, выдан Баксанским РОВД.

ОМВД РФ по Зольскому району - 1

24. Озов Музарин Аликович, 15.04. 1982 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Баксан, ул. Дымова, д. 23.

ОМВД РФ по Лесскенскому району - 1

25. Бабочиев Игорь Казбекович, 02.01.1973 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Нальчик, ул. Северная, 18/58.

ОМВД РФ по Эльбрусскому району - 5

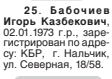

26. Беккаев Аслан Назирович, 31. 05. 1971 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Эльбрусский район, п. Эльбрус, д.1, кв.25.

27. Беккаев Руслан Назирович, 09. 02. 1967 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Эльбрусский район, п. Эльбрус, д. 1, кв. 25.

28. Атмурзаев Буджигит Хасанович, 25. 06. 1979 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Эльбрусский район, с. Кенделен, ул. Бештокова, 10.

29. Батырбеков Руслан Иосифович, 03.10.1980 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Эльбрусский район, г. Тырныауз, ул. Автогаражная, д.1, кв.4.

30. Хандохов Арсен Хажмусович, 15. 06.1973 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Эльбрусский район, г.Тырныауз, пр. Эльбрусский, 8/52.

ОМВД РФ по Чегемскому району - 6

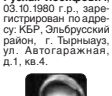

31. Жанимов Алим Хасанбиевич, 01. 02.1978 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Баксанский район, с.Кызбурун-3, ул.Пушкина 7, проживал по адресу: КБР, Чегемский район, с. Нартан, ул. Клишбиевская, 30.

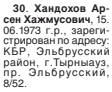

32. Жириков Аслан Аниуарович, 13.12.1976 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Чегемский район, с. Шалушка, ул. Северная, 76.

33. Жириков Арсен Аниуарович, 15. 09. 1974 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Чегемский район, с. Шалушка, ул. Северная, 130, д.76.

34. Биттиров Эльбрус Хизирович, 15. 08. 1970 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Чегемский район, с. Чегем-2, ул. Степная, 47.

35. Хамуков Тимур Валерьевич, 20. 12. 1984 г.р., зарегистрирован по адресу: г. Нальчик, ул. Ватутина, 10/4.

36. Хамуков Мурат Валерьевич, 18. 04. 1980 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Нальчик, ул. Ватутина, 10/4.

ОМВД РФ по Черекскому району - 4

37. Занкишиев Алим Рамазанович, 08. 03. 1982 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, Черекский район, с. В. Жемтала, ул. Центральная, 62.

38. Созиев Зейтун Махтиевич, 23. 10. 1982 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Нальчик, Тырныаузский пр-д, 10/32, проживает по адресу: КБР, п. Хасанья, пер. Дачный, 1.

39. Каркаев Артур Магомедович, 10. 07. 1985 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, пос. Кашхатау, ул.Унпаева, д. 61.

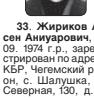

40.Жангуразов Ислам Салихович, 24.10. 1986 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, с. В. Жемтала, ул. Моллаева, д. 2.

УФСБ РФ по КБР - 4

41. Шекихачев Тимур Анатольевич, 19. 06.1972 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, с. Дейское, ул. Мальбахова, д.135, кв. 3.

42. Кавдинов Рафаэль Анатольевич, 29.10. 1980 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, с. Терекское, ул. М. Терек, 6/н.

43. Алхасов Антемиркан Анатольевич, 07.03. 1985 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Чегем, ул. Набережная, 1 кор. «А», кв.1.

44.Кансаев Хасан Ибрагимович, 05.11. 1990 г.р., зарегистрирован по адресу: КБР, г. Чегем, ул. Набережная, 1 кор. «А», кв.1.

Уважаемые жители Кабардино-Балкарской Республики!

Если Вы располагаете информацией о месте нахождения указанных лиц, совершенных или готовящихся преступлениях, просьба на условиях строгой конфиденциальности звонить по следующим телефонам: ***Дежурная часть МВД по КБР: 40-49-10; 49-53-02, Управление организации оперативно-розыскной деятельности МВД по КБР: 47-65-82; 49-52-62; 49-51-32; 49-50-06.***

За предоставление информации в отношении разыскиваемых лиц назначено крупное денежное вознаграждение. Полная анонимность гарантируется.

БАШЛАМЧЫЛЫКЪ

Абынгланлагъа эс тапдыра

Онсегиз жыллары толмагъан жаш адамла не заманда да абаданладан энчи эс излейдие, сейирлерин къоруулардан сюедие. Замансыз боюнларына тюшген жарсыуланы кетаргъе аланы кёбюсюню онглары жокъду. Асламылда он юйюрлеринде ёкюллюк этер адамлары болмагъаны бла байламлыды. Аллай жаш адамлагъа болушлукъ тапдыруу тюрлю-тюрлю жаш тёню организацияланы бла борчларындан бириди.

Ол затны эсге ала, КъМР-ни Жамауат палатасыны Жаш тёлю соети «Советская воспитательная колония» федеральный бюджет учреждениянда болгъанды. Аны атланыуну бла мураты - жаш адамла ол колониягъа не сыйтау бла тюшгенлерин ачыкълау, аланы тамблагъы юннге ийнаныулукъларын ёсдюрюу эди.

Советни келечилери колонияны жашауу бла шагъырейленнгенديле. Анда жаш адамланы айнытыу жаны бла къаллай онгла болгъанларын да кёргендиле. Ала белгилегеннгe кёре, андагъы амалла шёндюгю жашауну иземлерине келишмеди. Жаш тёлю советни председатели Нафиса Тхамокова аланы кеслеринде спортда, чыгъармачылыкъда хунерлерин ачыкъларгъа чакъыргъанды.

Дагъыда ол кюн советни келечилери эм КъМР-ни спорт, туризм эм курортла министерстволарыны къуллукъчулары колониядa тургъанла бла футбол ойнагъандыла. Анда къонакъбайла ахшы спорт хазырлыкъларын бла хорламгъа итиниулюклерин кёргюзтгендиле. Оюнну ахырында Нафиса Тхамокова колонияны командасыны капитанын Жаш тёлю советни кубогу эм футбол топла бла саугъалагъанды.

КъМР-ни Жамауат палатасыны пресс-службасы.

Газетни келир номери 26-чы ноябрьде чыгъарыкъды.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕППАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары), КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редакторну орунбасары), АЛИКАЛАНЫ Владимир, БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректора - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамауат-политика бёлюм - 42-67-68,42-24-02.
Экономика бёлюм - 42-66-73.
Культура бёлюм - 42-75-82, 42-68-72.
Социальный политика бёлюм - 42-66-76, 47-27-59.
Жангылыкъла эм спорт бёлюм - 47-26-39, 42-66-71.
Письмола эм реклама бёлюм - 42-37-94.
Тилманчла бёлюм- 47-31-28.
Сурат алыучула- 42-75-82, 42-66-76.
Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъат жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материалда айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерациясны басмаларын юсюнден законуна тийишлиликде материаллану авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-ге бет) кёпню алмайды.

Газет басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнюда регистрация этилгенди.
Регистрация номер —И—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Асламлы информация орунла жаны бла къыралы комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басманланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени иелерине тапдыргъу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: 42-06-51, 42-19-97

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Номерге графикте кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынгъанды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Текуланы Хауа - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары; Акушулланы Феруза (1-2-чи бетле), Рахайланы Джамиля (3-4-чю бетле) - корректора.

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы: elbor_50@mail.ru